ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता चतुर्थं काण्डं

Note: Please refer to the book,TS Kandam 1 for notes and conventions used in this Compilation.

Version Notes:

This is now the current Version 2.0 dated June 30, 2024.

- 1. This replaces the earlier version 1.0 dated June 30, 2022.
- 2. This version has been updated with the errors found and reported till June 15, 2024.
- 3. Required convention, style and presentation improvements or standardisations has been done whereever applicable.
- 4. Notify your corrections / suggestions etc to our email id vedavms@gmail.com

Earlier Versions

1st	Version Number	0.0 dated 31st August 2018
2nd	Version Number	0.0 dated 31st January 2019
3rd	Version Number	0.0 dated 31st August 2019
4th	Version Number	1.0 dated 31st January 2021
5th	Version Number	1.1 dated 30th June 2022

Table of Contents

4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैतिरीय संहितायां चतुर्थं काण्डं 4
4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं 4
4.1.1 Appendix31
4.2 चतुर्थकाण्डे द्वीतीयः प्रश्नः – देवयजनग्रहाभिधानं 33
4.2.1 Appendix63
4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – चितिवर्णनं 66
4.3.1 Appendix87
4.4 चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – पञ्चमचितिशेषनिरूपणं 89
4.4.1 Appendix 110
4.5 चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – होमविधिनिरूपणं 112
4.6 चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः – परिषेचन–संस्काराभिधानं 127
4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रञ्नः – वसोर्धारादिशिष्ट संस्काराभिधानं 152
4.7.1 Appendix172

चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्ररुनः

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थं काण्डं

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं

```
युञ्जानः प्रथमं मनस्तत्वाय सविता थियः ।
अग्निं ज्योतिर्निचाय्य पृथिव्या अद्ध्या उभरत् ॥
युक्त्वाय मनसा देवान्थ् सुवर्यतो धिया दिवं ।
बृहज्ज्योतिः करिष्यतः सविता प्र सुवाति तान् ॥
युक्तेन मनसा वयं देवस्य सवितुः सवे।
सुवर्गयाय शक्त्यै ॥
युञ्जते मन उत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः।
वि होत्रा दधे वयुनाविदेक इन् - [] 1
TS 4.1.1.2
मही देवस्य सवितुः परिष्ठुतिः ॥
युजे वां ब्रह्म पूर्व्यं नमोभिर्वि श्लोका यन्ति पथ्येव सूराः।
```

```
शृण्वन्ति विश्वे अमृतस्य पुत्रा आ ये धामानि दिव्यानि तस्थुः ॥
यस्य प्रयाणमन्वन्य इद्ययुर्देवा देवस्य महिमानमर्चतः ।
यः पार्थिवानि विममे स एतंशो रजा ्सि देवः सविता महित्वना ॥
देव सवितः प्र सुव यज्ञं प्र सुव - [] 2
TS 4.1.1.3
यज्ञपतिं भगाय दिव्यो गन्धर्वः ।
केतपूः केतन्नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचमद्य स्वदाति नः ॥
इमं नो देव सवितर्यज्ञं प्र सुव देवायुव ए सखिविद ए सत्राजितं
धनजित् सुवर्जितं ॥
ऋचा स्तोम एं समर्द्धय गायत्रेण रथन्तरं।
बृहद्-गायत्रवर्तनि ॥
देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे ऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां
गायत्रेण छन्दसाऽऽ दंदे ऽङ्गिरस्वदभ्रिं–रिस नारि – []
TS 4.1.1.4
-रिस पृथिव्याः सधस्थादग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वदा भर त्रैष्टुभेन त्वा
छन्दसाऽऽ ददे ऽङ्गिरस्वद्-बभ्रिरिस नारिरिस त्वया वय ए सधस्थ
```

```
आ ऽग्निण् शकेम खनितुं पुरीष्यं जागतेन त्वा छन्दसाऽऽ ददे
ऽङ्गिरस्वद्धस्तं आधायं सविता बिभ्रदभ्रिं एं हिरण्ययीं ।
तया ज्योतिरजस्म-मिदग्निं खात्वी न आ भरानुष्टुभेन त्वा
छन्दसाऽऽ () ददे ऽङ्गिरस्वत् ॥ ४
(इद् – यज्ञं प्रसुव – नारि – रानुष्टुभेन त्वा छन्दसा – त्रीणि च)
(A1)
TS 4.1.2.1
इमामगृभ्णन् रञ्चामृतस्य पूर्व आयुषि विदथेषु कव्या।
तया देवाः सुत-मा बभूवुर्. ऋतस्य सामन्थ् सरमारपन्ती ॥
प्रतूर्तं वाजिन्ना द्रव वरिष्ठामनु संवतं ।
दिवि ते जन्म परममन्तरिक्षे नाभिः पृथिव्यामधि योनिः ॥
युञ्जाथा 🗸 रासभं ँयुवमस्मिन्. यामे वृषण्वस् ।
अग्निं भरन्तमस्मयुं ॥
योगेयोगे तवस्तरं वाजेवाजे हवामहे ।
। । ॥
सखाय इन्द्रमूतये ॥
प्रतूर्व [ ] 5
```

```
TS 4.1.2.2
-नेह्यवक्रामन्नशस्ती रुद्रस्य गाणपत्यान् मयोभूरेहि ।
उर्वन्तरिक्षमन्विहि स्वस्तिगव्यूति-रभयानि कृण्वन्न् ॥
पूष्णा सयुजा सह।
पृथिव्याः सधस्थादिग्नं पुरीष्य-मङ्गिरस्व-दच्छेंह्यग्निं पुरीष्य
-मङ्गिरस्वद-च्छेमोऽग्निं पुरीष्य-मङ्गिरस्वद्-भरिष्यामोऽग्निं
पुरीष्य-मङ्गिरस्वद्-भरामः ॥
अन्वग्निरुषसा-मग्रमख्य-दन्वहानि प्रथमो जातवेदाः ।
अनु सूर्यस्य - [ ] 6
TS 4.1.2.3
पुरुत्रा च रञ्मीननु द्यावापृथिवी आ ततान ॥
आगत्यं वाज्यद्ध्वनः सर्वा मृधो वि धूनुते ।
अग्नि सधस्थे महति चक्षुंषा नि चिकीषते ॥
आक्रम्य वाजिन् पृथिवीमग्निमिच्छ रुचा त्वं।
भूम्या वृत्वाय नो ब्रूहि यतः खनाम तं वयं॥
द्यौस्ते पृष्ठं पृथिवी सधस्थमात्मा ऽन्तरिक्ष ए समुद्रस्ते योनिः ।
विख्याय चक्षुषा त्वमभि तिष्ठ- [ ] 7
```

TS 4.1.2.4

पृतन्यतः ॥ । । । । । । । उत्क्राम महते सौभगाया—स्मादास्थानाद् द्रविणोदा वाजिन्न् । वय स्याम सुमतौ पृथिव्या अग्निं खनिष्यन्त उपस्थे अस्याः॥ उदक्रमीद् द्रविणोदा वाज्यर्वाऽकः स लोक ए सुकृतं पृथिव्याः । ततः खनेम सुप्रतीकमग्निं सुवो रुहाणा अधि नाक उत्तमे ॥ अपो देवीरुपं सृज मधुमतीरयक्ष्मायं प्रजाभ्यः । तासा ७ स्थानादु ज्जिहता – मोषधयः सुपिप्पलाः ॥ जिघर्म्य - [] 8 TS 4.1.2.5 -गिनं मनसा घृतेन प्रतिक्ष्यन्तं भुवनानि विश्वा । पृथुं तिरश्चा वयसा बृहन्तं वयिष्ठमन्न ए रभसं विदानं ॥ आ त्वा जिधर्मि वचसा घृतेनाऽरक्षसा मनसा तज्जुषस्व। मर्यश्रीः स्पृहयद्वर्णो अग्निर्नाऽभिमृशे तनुवा जर्.हंषाणः ॥ परि वाजपतिः कविरग्निर्. हव्यान्यक्रमीत् । दधद् रलानि दाश्षे ॥

परि त्वाऽग्ने पुरं वयं विप्र ए सहस्य धीमहि। धृषद्वणं दिवेदिवे भेतारं () भङ्गरावतः ॥ । । । त्वमग्ने द्युभिस्त्व-माशुशुक्षणिस्त्व-मद्भ्यस्त्व-मश्मनस्परि। त्वं वनेभ्य स्त्वमोषधीभ्य स्त्वं नृणां नृपते जायसे शुचिः ॥ 9 । (प्रतूर्वन्थ् – सूर्यस्य – तिष्ठ – जिधर्मि – भेतारं – वैंव्शतिश्च) (A2) TS 4.1.3.1 देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर् बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां पृथिव्याः सधस्थेऽग्निं पुरीष्य-मङ्गिरस्वत् खनामि ॥ ज्योतिष्मन्तं त्वाऽग्ने सुप्रतीकमजस्रेण भानुना दीद्यानं । शिवं प्रजाभ्योऽहिं सन्तं पृथिव्याः सधस्थेऽग्निं पुरीष्य -मङ्गिरस्वत् खनामि ॥ अपां पृष्ठमसि सप्रथा उर्वग्निं भरिष्यदपरावपिष्ठं । वर्द्धमानं मह आ च पुष्करं दिवो मात्रया वरिणा प्रथस्व ॥ शर्म च स्थो - [] 10

```
TS 4.1.3.2
वर्म च स्थो अच्छिद्रे बहुले उभे।
्। । ।।
व्यचस्वती सं वसाथां भर्तमग्निं पुरीष्यं ॥
सं वसाथा ं सुवर्विदा समीची उरसा त्मना।
अग्निमन्तर् भरिष्यन्ती ज्योतिष्मन्त मजस्रमित् ॥
पुरीष्योऽसि विश्वभराः।
अथर्वा त्वा प्रथमो नि-रमन्थदग्ने ॥
त्वामग्ने पुष्करादद्ध्यथर्वा नि–रमन्थत ।
मूर्द्ध्नो विश्वस्य वाघतः ॥
तमुं त्वा दद्ध्यङ्कृषिः (दद्ध्यङ् ऋषिः) पुत्र ईधे – [ ] 11
TS 4.1.3.3
अथर्वणः ।
वृत्रहणं पुरन्दरं ॥
तमु त्वा पाथ्यो वृषा समीधे दस्युहन्तमं।
धनञ्जय 🗸 रणेरणे ॥
```

देवावीर्देवान्. हविषा यजास्यग्ने बृहद्-यजमाने वयो धाः ॥ नि होता होतृषदने विदानस्त्वेषो दीदिवा ् असदथ् सुदक्षः । अदब्धव्रतप्रमतिर्वसिष्ठः सहस्रंभरः शुचिजिह्नो अग्निः॥ सण् सीदस्व महाण् असि शोचस्व- [] 12 TS 4.1.3.4 देववीतमः। वि धूममंग्ने अरुषं मियेद्ध्य सृज प्रशस्त दर्.शतं ॥ जिनेष्वा हि जेन्यो अग्रे अहा एं हितो हितेष्वरुषो वनेषु । दमेदमे सप्त रला दधानोऽग्निर्.होता नि षसादा यजीयान् ॥ 13 (स्थ - ईधे - गोचस्व - सप्तविर्गतिश्च) - (A3) TS 4.1.4.1 सं ते वायुर्मातरिश्वा दधातूत्तानायै हृदयं विद्विलिष्टं। देवानां यश्चरति प्राणथेन तस्मै च देवि वषडस्तु तुभ्यं ॥ स्जातो ज्योतिषा सह शर्म वरूथमा उसदः सुवः। वासो अग्ने विश्वरूप ए सं वयस्व विभावसो ॥ उद् तिष्ठ स्वद्ध्वरावा नो देव्या कृपा। दृशे च भासा बृहता सुशुक्विनरा उग्ने याहि सुशस्तिभिः ॥ 14

```
TS 4.1.4.2
```

```
ऊर्द्ध्व उन षु ण ऊतये तिष्ठा देवो न संविता।
ऊर्द्ध्वो वाजस्य सनिता यदञ्जिभिर् वाघद्भिर् विह्वयामहे ॥
स जातो गर्भो असि रोदस्योरग्ने चारुर्विभृत ओषधीषु ।
चित्रः शिशुः परि तमा ५ स्यक्तः प्र मातृभ्यो अधि कर्निक्रदद् गाः ॥
। । । । । ।
स्थिरो भव वीड्वङ्ग आशुर्भव वाज्यर्वन्न् ।
पृथ्भव सुषदस्त्वमग्नेः पुरीषवाहनः ॥
शिवो भव — [ ] 15
TS 4.1.4.3
प्रजाभ्यो मानुषीभ्यस्त्वमङ्गिरः ।
मा द्यावापृथिवी अभि शूशुचो माऽन्तरिक्षं मा वनस्पतीन् ॥
प्रैतु वाजी कनिक्रद-न्नानदद्-रासभः पत्वा ।
भरत्नि पुरीष्यं मा पाद्यायुषः पुरा ॥
रासभो वां कनिक्रदथ् सुयुक्तो वृषणा रथे।
स वामग्निं पुरीष्यमाशुर्दूतो वहादितः ॥
```

```
वृषा ऽग्निं वृषणं भरन्नपां गर्भ 💛 समुद्रियं ।
अग्न आ याहि- [ ] 16
TS 4.1.4.4
वीतय ऋत्र सत्यं॥
ओषधयः प्रति गृह्णीताग्निमेत् शिव-मायन्तमभ्यत्र युष्मान्।
व्यस्यन् विश्वा अमतीररातीर् निषीदन्नो अप दुर्मति ए हनत् ॥
ओषधयः प्रति मोदद्ध्वमेनं पुष्पावतीः सुपिप्पलाः ।
अयं वो गर्भ ऋत्वियः प्रत्न ए सधस्थमा उसदत् ॥ 17
(सुशस्तिभिः – शिवो भव – याहि – षट्त्रिण्शच्च) (८४)
TS 4.1.5.1
वि पाजसा पृथुना शोशुंचानो बाधस्व द्विषो रक्षसो अमीवाः ।
सुशर्मणो बृहतः शर्मणि स्यामग्नेरह ए सुहवस्य प्रणीतौ ॥
आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दंधातन ।
महे रणाय चक्षसे ॥
यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः।
उशतीरिव मातरः ॥
तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ ।
```

```
आपो जनयथा च नः ॥
मित्रः - [ ] 18
TS 4.1.5.2
स्र्सज्य पृथिवीं भूमिं च ज्योतिषा सह ।
सुजातं जातवेदसमग्निं वैश्वानरं विभुं॥
अयक्ष्मायं त्वा स्रण् सृजामि प्रजाभ्यः ।
विश्वे त्वा देवा वैश्वानराः सर् सृजन्त्वा-नुष्टुभेन छन्दसा ऽङ्गिरस्वत् ॥
रुद्राः संभृत्यं पृथिवीं बृहज्ज्योतिः समीधिरे ।
तेषां भानु-रजस्र इच्छुक्रो देवेषु रोचते ॥
स्स्षां वसुभी रुद्रैद्धीरैः कर्मण्यां मृदं।
हस्ताभ्यां मृद्धीं कृत्वा सिनीवाली करोतु – [] 19
TS 4.1.5.3
तां ॥
सिनीवाली सुकपर्दा सुकुरीरा स्वौपशा।
सा तुभ्यमदिते मह ओखां दधातु हस्तयोः ॥
उखां करोतु शक्त्या बाहुभ्या-मदितिर्द्धिया ।
```

माता पुत्रं यथोपस्थे साऽग्निं बिभर्तु गर्भ आ ॥ मखस्य शिरोऽसि यज्ञस्य पदे स्थः। वसंवस्त्वा कृण्वन्तु गायत्रेण छन्दसा ऽङ्गिरस्वत् पृथिव्यसि रुद्रास्त्वां कृण्वन्तु त्रैष्टुंभेन छन्दंसा ऽङ्गिरस्वदन्तरिक्षमस्या – [] 20 TS 4.1.5.4 -दित्यास्त्वां कृण्वन्तु जागतेन छन्दसाऽङ्गिरस्वद् द्यौरसि विश्वे त्वा देवा वैश्वानराः कृण्वन्त्वानुष्टुभेन छन्दसा-ऽङ्गिरस्वद्-दिशोऽसि धुवाऽसिं धारया मियं प्रजाण् रायस्पोषं गौपत्यण् सुवीर्यण् सजातान्. यजमानायाऽदित्यै रास्नाऽस्य दितिस्ते बिलं गृह्णातु पाङ्केन छन्दसा ऽङ्गिरस्वत् ॥ कृत्वाय सा महीमुखां मृन्मयीं योनिमग्नये । तां पुत्रेभ्यः सं प्रा-()-यच्छददितिः श्रपयानिति ॥ 21 (मित्रः - करो - त्वन्तरिक्षमिस - प्र - चत्वारि च) (A5) TS 4.1.6.1 वसवस्त्वा धूपयन्तु गायत्रेण छन्दसाऽङ्गिरस्वद्-रुद्रास्त्वा धूपयन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसा ऽङ्गिरस्व-दादित्यास्त्वा धूपयन्तु जागतेन छन्दसा ऽङ्गिरस्वद् विश्वे त्वा देवा वैश्वानरा धूपयन्त्वानुष्ट्रभेन

```
छन्दसा ऽङ्गिरस्वदिन्द्रस्त्वा धूपयत्वङ्गिरस्वद् विष्णुस्त्वा
धूपयत्विङ्गरस्वद् वरुणस्त्वा धूपयत्विङ्गरस्वददितिस्त्वा देवी
विश्वदेव्यावती पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्वत् खनत्ववट
वानां त्वा पत्नीर् — [ ] 22
TS 4.1.6.2
देवीर् विश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्वद्–दधत्खे
॥ ॥ ॥ ॥
धिषणास्त्वा देवीर्विश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थे-ऽङ्गिरस्व-
दभीन्धतामुखे ग्ना स्त्वा देवीर्विश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः
॥ ।
सधस्थेऽङ्गिरस्व-च्छ्रपयन्तूखे वरूत्रयो जनयस्त्वा
मित्रैतामुखां पचैषा मा भेदि।
एतां ते परि ददाम्यभित्यै ॥
अभीमां - [ ] 23
TS 4.1.6.3
महिना दिवं मित्रो बभूव सप्रथाः।
उत श्रवसा पृथिवीं ॥
```

```
मित्रस्य चर्.षणीधृतः श्रवो देवस्य सानसिं।
द्युम्नं चित्रश्रवस्तमं ॥
देवस्त्वां सवितोद्वपतु सुपाणिः स्वङ्गिरिः ।
सुबाहुरुत शक्त्या ॥
अपद्यमाना पृथिव्याशा दिश आ पृण।
उत्तिष्ठ बृहती भवोर्द्ध्वा तिष्ठ ध्रुवा त्वं ॥
वसंवस्त्वाऽऽ च्छृन्दन्तु गायत्रेण छन्दंसाऽङ्गिरस्वद् रुद्रास्त्वाऽऽ
च्छृन्दन्तु () त्रैष्टुभेन छन्दसाऽङ्गिरस्व-दादित्यास्त्वाऽऽ च्छृन्दन्तु
जागतेन छन्दसाऽङ्गिरस्वद्-विश्वे त्वा देवा वैश्वानरा आ
च्छृन्दन्त्वानुष्टुभेन छन्दसाऽङ्गिरस्वत् ॥ 24
(पर्नी - रिमाएं - रुद्रास्त्वाऽऽ च्छृन्दन्त्वे - कान्नविर्शातिश्च) (A6)
TS 4.1.7.1
समास्त्वाऽग्न ऋतवो वर्द्धयन्तु सँवथ्सरा ऋषयो यानि सत्या।
सं दिव्येन दीदिहि रोचनेन विश्वा आ भाहि प्रदिशः पृथिव्याः ॥
सं चेद्ध्यस्वाऽग्ने प्र च बोधयैनमुच्च तिष्ठ महते सौभगाय।
```

मा चं रिषदुपसत्ता ते अग्ने ब्रह्माणस्ते यशसः सन्तु माऽन्ये ॥ त्वामग्ने वृणते ब्राह्मणा इमे शिवो अंग्ने - [] 25 TS 4.1.7.2 संवरणे भवा नः। सपलहा नो अभिमातिजिच्च स्वे गये जागृह्यप्रयुच्छन्न् ॥ इहैवाग्ने अधि धारया रियं मा त्वा नि क्रन् पूर्वचितो निकारिणः। क्षत्रमंग्ने सुयममस्तु तुभ्यमुपसत्ता वर्द्धतां ते अनिष्टृतः ॥ क्षत्रेणाऽग्ने स्वायुः सर् रभस्व मित्रेणाऽग्ने मित्रधेये यतस्व । सजातानां मद्ध्यमस्था एधि राज्ञामग्ने विहव्यो दीदिहीह ॥ अति – [] 26 TS 4.1.7.3 निहो अति स्रिधो ऽत्यचित्ति-मत्यरातिमग्ने । विश्वा ह्यंग्ने दुरिता सहस्वाथास्मभ्यं सहवीरां रियन्दाः ॥ अनाधृष्यो जातवेदा अनिष्टृतो विराडंग्ने क्षत्रभृद् दीदिहीह । विश्वा आज्ञाः प्रमुञ्चन् मानुषीर्भियः ज्ञिवाभिरद्य परि पाहि नो वृधे ॥

बृहस्पते सवितर्बोधयैन ए स एशितं चिथ् सन्तरा ए स ए शिशाधि। वर्द्धयैनं महते सौभगाय- [] 27 TS 4.1.7.4 विश्व एनमनु मदन्तु देवाः ॥ अमुत्रभूयादध यद्-यमस्य बृहंस्पते अभिशंस्ते-रमुञ्चः । प्रत्यौहता-मश्चिना मृत्युमस्माद् देवाना-मग्ने भिषजा शचीभिः॥ उद्-वयं तमसस्परि पश्यन्तो ज्योतिरुत्तरं । देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमं ॥28 (इमे शिवो अग्ने – ऽति – सौभगाय – चतुस्त्रिप्शच्च) (A7) TS 4.1.8.1 ऊर्द्ध्वा अस्य सिमधों भवन्त्यूर्द्ध्वा शुक्रा शोची⊌ष्यग्नेः। द्युमत्तमा सुप्रतीकस्य सूनोः ॥ तनूनपादसुरो विश्ववेदा देवो देवेषु देवः। पथ आऽनिक मद्ध्वा घृतेन ॥ मद्ध्वा यज्ञं नक्षसे प्रीणानो नराश्र्सो अग्ने । सुकृद्-देवः संविता विश्ववारः ॥ अच्छायमेति शवसा घृतेनेडानो वहिर्नमसा ।

```
अग्नि  सुचो अद्ध्वरेषु प्रयथ्सु ॥
स यक्षदस्य महिमानमग्नेः स – [ ] 29
TS 4.1.8.2
ई मन्द्रासु प्रयसः ।
वसुश्चेतिष्ठो वसुधातमश्च ॥
द्वारो देवीरन्वस्य विश्वे व्रता ददन्ते अग्नेः।
उरुव्यचसो धाम्ना पत्यमानाः ॥
ते अस्य योषणे दिव्ये न योनावुषासानका ।
इमं यज्ञमवता-मद्ध्वरं नः ॥
।
दैव्या होतारावूर्द्ध्व-मद्ध्वरं नोऽग्नेर्जिह्वामभि गृणीतं।
कृणुतं नः स्विष्टिं॥
तिस्रो देवीर्बर्.हिरेद्ध्ः सदन्त्वडा सरस्वती – [ ] 30
TS 4.1.8.3
भारती ।
मही गृणाना ॥
तन्नस्तुरीपमद्भुतं पुरुक्षु त्वष्टा सुवीरं।
```

```
रायस्पोषं विष्यंतु नाभिमस्मे ॥
। । । । । ।
वनस्पतेऽव <mark>सृजा</mark> रराणस्त्मना देवेषु ।
अग्निर्.हव्य ए शमिता सूदयाति ॥
अग्ने स्वाहां कृणुहि जातवेद इन्द्राय हव्यं।
विश्वे देवा हविरिदं जुषन्तां ॥
हिरण्यगर्भः स–मवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ।
स दाधार पृथिवीं द्या - [] 31
TS 4.1.8.4
-मुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥
यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्-राजा जगतो बभूव ।
य ईशे अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हिवषा विधेम ॥
य आत्मदा बलदा यस्य विश्वं उपासते प्रशिषं वस्य देवाः ।
यस्य छायाऽमृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥
यस्येमे हिमवन्तो महित्वा यस्य समुद्र ए रसया सहा - [ ] 32
TS 4.1.8.5
-ऽऽहुः ।
यस्येमाः प्रदिशो यस्य बाहू कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥
```

```
चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः
```

यं क्रन्दसी अवसा तस्तभाने अभ्यैक्षेतां मनसा रेजमाने। यत्रा ऽधि सूर उदितौ व्येति कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ येन द्यौरुग्रा पृथिवी च दृढे येन सुवः स्तभितं येन नाकः। यो अन्तरिक्षे रजसो विमानः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ आपों ह यन्महतीर् विश्व - [] 33 TS 4.1.8.6 -मायन् दक्षं दधाना जनयन्तीरग्निं। ततो देवानां निरवर्ततासुरेकः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ यश्चिदापो महिना पर्यपञ्यद्-दक्षं दधाना जनयन्तीरग्निं। यो देवेष्वधि देव एक आसीत् कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ 34 (अग्नेः स – सरस्वती – द्याणः – सह – विश्वं – चतुस्त्रिण्शच्च) (A8)

Special Korvai for Anuvaakam 29 to 34

(ऊर्ध्वा – यः प्राणतो – य आत्मदा – यस्येमे – यङ्क्रन्दसी –

येन द्यौ– रापो ह यत् – ततो देवानां – यश्चिदापो – यो देवेषु –

नव)

TS 4.1.9.1 आकृतिमग्निं प्रयुज्ध स्वाहा मनों मेधामग्निं प्रयुज्ध स्वाहा चित्तं विज्ञातमग्निं प्रयुज्ञ स्वाहा वाचो विधृतिमग्निं प्रयुज्ञ ॥ । । । । स्वाहा प्रजापतये मनवे स्वाहाऽग्नये वैश्वानराय स्वाहा विश्वे देवस्य नेतुर्मर्तो वृणीत सख्यं विश्वे राय इषुद्ध्यसि द्युम्नं वृणीत पुष्यसे स्वाहा मा सु भित्था मा सु रिषो दृ एहं स्व वीडयस्व सु। अंब धृष्ण् वीरयस्वा - [] 35 TS 4.1.9.2 -ऽग्निश्चेदं करिष्यथः॥ द्र एहं स्व देवि पृथिवि स्वस्तयं आसुरी माया स्वधयां कृताऽसिं। जुष्टं देवानामिदमस्तु हव्यमरिष्टा त्वमुदिहि यज्ञे अस्मिन्न् ॥ मित्रैतामुखां तपैषा मा भेदि। एतां ते परि ददाम्यभित्यै ॥ द्रवन्नः सर्पिरासुतिः प्रतो होता वरेण्यः । सहसस्पुत्रो अद्भुतः ॥ परस्या अधि संवतोऽवरा ं अभ्या – [] 36

```
TS 4.1.9.3
तर।
यत्राहमस्मि ता ् अव ॥
परमस्याः परावतो रोहिदश्च इहाऽऽ गहि ।
पुरीष्यः पुरुप्रियोऽग्ने त्वं तरा मृधः ॥
॥ ।
सीद त्वं मातुरस्या उपस्थे विश्वान्यग्ने वयुनानि विद्वान् ।
मैनामर्चिषा मा तपसाऽभि शूशुचोऽन्तरस्या ए शुक्रज्योतिर्वि भाहि॥
अन्तरंग्ने रुचा त्वमुखायै सदने स्वे।
तस्यास्त्व एं हरसा तपन् () जातवेदः शिवो भव ॥
शिवो भूत्वा मह्यमग्नेऽथो सीद शिवस्त्वं।
शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमिहाऽऽ *संदः ॥ 37
(वीरयस्वा – [55] – तपंन् – विश्ञतिश्च) (A9)
TS 4.1.10.1
यदंग्ने यानि कानि चाऽऽते दारूणि दद्ध्मसि ।
तदस्तु तुभ्यमिद् घृतं तज्जुषस्व यविष्ठ्य ॥
यदत्त्युपजिह्विका यद्-वम्रो अतिसर्पति ।
```

सर्वं तदस्तु ते घृतं तज्जुषस्व यविष्ठ्य ॥ रात्रिण्रात्रिमप्रयावं भरन्तोऽश्वायेव तिष्ठते घासमस्मै । रायस्पोषंण समिषा मदन्तोऽग्ने मा ते प्रतिवेशा रिषाम ॥ नाभा - [] 38 TS 4.1.10.2 पृथिव्याः समिधा-नमग्नि ए रायस्पोषाय बृहते हवामहे । इरम्मदं बृहदुक्थं यजत्रं जेतारमग्निं पृतनासु सासिहं ॥ याः सेनां अभीत्वरी-राव्याधिनी-रुगणा उत । ये स्तेना ये च तस्करास्ता ७ स्ते अग्नेऽपि दधाम्यास्ये ॥ द⊌ष्ट्राभ्यां मलिम्लून् जंभ्यै-स्तस्करा⊍् उत्। हनूभ्या स्तेनान् भगव स्ता स्तवं खाद सुखादितान् ॥ ये जनेषु मलिम्लवः स्तेनास-स्तस्करा वने । ये - [] 39 TS 4.1.10.3 कक्षेष्वघायव स्ता७ स्ते दधामि जंभयोः ॥ यो अस्मभ्यमरातीयाद्-यश्च नो द्वेषते जनः । ॥ । । निन्दाद्–यो अस्मान् दिफ्साच्च सर्वं तं मस्मसा कुरु ॥

```
स्थितं में ब्रह्म स्थितं वीर्यं बलं।
सं्शितं क्षत्रं जिष्णु यस्याऽहमस्मि पुरोहितः ॥
उदेषां बाह्र अतिरमुद्धर्च उदू बलं।
क्षिणोमि ब्रह्मणा ऽमित्रानुन्नयामि – [] 40
TS 4.1.10.4
स्वां⊍् अहं ॥
दृशानो रुक्म उर्व्या व्यद्यौदुर्मर्.षमायुः श्रिये रुचानः ।
अग्निरमृतो अभवद्वयो-भिर्यदेनं द्यौरजनयथ् सुरेताः ॥
विश्वा रूपाणि प्रति मुञ्चते कविः प्राऽसावीद्भद्रं द्विपदे चतुष्पदे ।
वि नाकमख्यथ् सविता वरेण्योऽनु प्रयाणमुषसो वि राजति ॥
नक्तोषासा समनसा विरूपे धापयेते शिशुमेक 🗸 समीची।
द्यावा <mark>क्षामा</mark> रुक्मो – [ ] 41
TS 4.1.10.5
अन्तर्वि भाति देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाः ॥
सुपर्णोऽसि गरुत्मान् त्रिवृत्ते शिरो गायत्रं चक्षुः स्तोम आत्मा
साम ते तनूर्वामदेव्यं बृहद्रथन्तरे पक्षौ यज्ञायज्ञियं पुच्छं
```

```
छन्दा ७ स्यङ्गानि धिष्णियाः राफा यजू ७ षि नाम ॥
सुपर्णोऽसि गरुत्मान् दिवं गच्छ सुवः पत ॥ 42
(नाभा – वने ये – नयामि – क्षामा रुक्मो – ऽष्टात्रिप्शच्च) (A10)
TS 4.1.11.1
अग्ने यं यज्ञमद्ध्वरं विश्वतः परिभ्रसि ।
स इद्देवेषु गच्छति ॥
सोम यास्ते मयोभुव ऊतयः सन्ति दाशुषे ।
ताभिनों ऽविता भव ॥
अग्निर्मूर्खा > । । । थ
अग्निर्मूर्खा > । भुवः > । ॥
तथ् सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि।
धियो यो नः प्रचोदयात् ॥
अचित्ती <mark>यच्चकृमा</mark> दैव्ये जने दीनैर्दक्षैः प्रभूती पूरुषत्वता । 43
TS 4.1.11.2
देवेषु च सवितर्मानुषेषु च त्वम् नो अत्र सुवतादनागसः॥
चोदयित्री सूनृतानां चेतन्ती सुमतीनां।
```

```
यज्ञं दधे सरस्वती ॥
पावीरवी कन्या चित्रायुः सरस्वती वीरपत्नी धियं धात् ।
ग्नाभिरच्छिद्रण् शरणण् सजोषा दुराधर्.षं गृणते शर्म यण्सत् ॥
पूषा गा अन्वेतु नः पूषा रक्षत्वर्वतः ।
पूषा वाज्ं सनोतु नः ॥
शुक्रं ते अन्यद्यजतं ते अन्यद् – [] 44
TS 4.1.11.3
विषुरूपे अहनी द्यौरिवासि।
विश्वा हि माया अवसि स्वधावो भद्रा ते पूषन्निह रातिरस्तु ॥
तेऽवर्द्धन्त स्वतंवसो महित्वना ऽऽ नाकं तस्थुरुरु चक्रिरे सदः।
विष्णुर्यद्या ऽऽवद्-वृषणं मदच्युतं वयो न सीदन्नधि बर्.हिषि प्रिये ॥
प्र चित्रमर्कं गृणते तुराय मारुताय स्वतवसे भरद्ध्वं।
ये सहा ्सि सहसा सहन्ते - [] 45
TS 4.1.11.4
रेजते अग्ने पृथिवी मखेभ्यः ॥
विश्वे देवा ><mark>5</mark> ।
विश्वे देवा > ॥
```

```
द्यावा नः पृथिवी इमं सिद्धमद्य दिविस्पृशं ।
यज्ञं देवेषु यच्छतां ॥
प्र पूर्वजे पितरा नव्यसीभिर्गीर्भिः कृणुद्ध्व ए सदने ऋतस्य ।
ा । । । । । । आ नो द्यावापृथिवी दैव्येन जनेन यातं महि वां वरूथं ॥
।
अग्नि७ स्तोमेन बोधय समिधानो अमर्त्यं ।
हव्या देवेषु नो दधत्॥
स हव्यवाडमर्त्य उशिग्दूतश्चनोहितः ()।
अग्निर्द्धिया समृण्वति ॥
ग्नो भवन्तु> , वाजेवाजे> ॥ 46
ऽष्टौ च ) (A11)
```

चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :
(युञ्जानो – वर्म च स्थ – आदित्यास्त्वा – भारती – स्वाण्

।
अहण् – षट्चत्वारिण्शत्)

First and Last Padam of First Prasnam of Kandam 4 :-(युञ्जानो – वाजेवाजे)

> । ॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ॥

```
4.1.1 Appendix
```

4.1.11.1 - अग्निर्मूर्धा > , भुवः > ।

अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत् पतिः पृथिव्या अयं ।

अपा रेता रेसि गिन्वति ॥

भुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यत्रा नियुद्धिः सचसे शिवाभिः ।

दिवि मूर्धानं दिथेषे सुवर्षा जिह्वामग्ने चकृषे हव्यवाहं ॥

(Appearing in TS 4-4-4-1)

4.1.11.1 त्वन्नः सोम > 3, या ते धामानि > 4।

त्वं नः सोम विश्वतो रक्षा राजन्नघायतः । न रिष्येत् त्वावतः सखाः ॥

या ते धामानि दिवि या पृथिव्यां या पर्वतेष्वोषधीष्वपस् ।

तेभिर्नो विश्वैः सुमना अहेडन् राजन्थ्—सोम प्रति ह्व्या गृभाय ॥

(Appearing in TS 2-3-14-1)

चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः

विश्वे देवा ऋतावृध ऋतुभिर्. हवनश्रुतः । जुषन्तां ँयुज्यं पयः ॥ ा <mark>विश्वे देवाः</mark> शृणुतेम৺् हवं मे ये अन्तरिक्षे य उप द्यविष्ठ । ये अग्निजिह्वा उत वा यजत्रा आसद्यास्मिन् बर्.हिषि मादयध्वं ॥ (Appearing in TS **2.4.14.5**) <u>4.1.11.4 – रान्नो भवन्त्</u>> ं , <u>वाजेवाजे</u>> । मितद्रवः सहस्रसा मेधसाता सनिष्यवः। महो ये रत्न ए समिथेषु जिभिरे <mark>रान्नो भवन्तु</mark> वाजिनो हवेषु ॥ <mark>वाजेवाजे</mark> ऽवत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता ऋतज्ञाः ॥ (Appearing in TS **1.7.8.2**)

चतुर्थकाण्डे द्वीतीयः प्रक्नः

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

4.2 चतुर्थकाण्डे द्वीतीयः प्रश्नः – देवयजनग्रहाभिधानं TS 4.2.1.1

विष्णोः क्रमोऽस्यभिमातिहा गायत्रं छन्द आ रोह पृथिवीमनु

वि क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमोऽस्यभिशस्तिहा

नैष्ठुभं छन्द आ रोहान्तरिक्षमनु वि क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो

विष्णोः क्रमोऽस्यरातीयतो हन्ता जागतं छन्द आ रोह दिवमनु

वि क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः – [] 1

TS 4.2.1.2

क्रमोऽसि शत्रूयतो हन्ता ऽऽनुष्टुभं छन्द आ रोह दिशोऽनु वि क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मः ॥ अक्रन्ददग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्–वीरुधः समञ्जन्न । सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥

```
अग्नेऽभ्यावर्तिन्नभि न आ वर्तस्वाऽऽयुषा वर्चसा सन्या मेधया
प्रजया धनेन ॥
अग्ने - [ ] 2
TS 4.2.1.3
जङ्गिरः शतं ते सन्त्वावृतः सहस्रं त उपावृतः ।
तासां पोषस्य पोषेण पुनर्नो नष्टमा कृधि पुनर्नो रियमा कृधि ॥
पुनरूर्जा नि वर्तस्व पुनरग्न इषाऽऽयुषा ।
पुनर्नः पाहि विश्वतः ॥
सह रय्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वस्व धारया ।
विश्विपस्निया विश्व तस्परि ॥
। । । ।
उदुत्तमं वरुण पाश-मस्मदवाधमं - [] 3
TS 4.2.1.4
।
ँवि मद्ध्यम⊌ श्रथाय।
अथा वयमादित्य व्रते तवानागसो अदितये स्याम ॥
आ त्वाऽहार्.ष–मन्तरभूर्द्धुवस्तिष्ठाऽविचाचलिः ।
। ।
विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वस्मिन् राष्ट्रमधि श्रय ॥
```

```
अग्रे बृहत्रुषसामूर्द्ध्वो अस्थान्निर्जिग्मवान् – तमसो
ज्योतिषाऽऽ *गात्।
अग्निर्भानुना रुशता स्वङ्ग आ जातो विश्वा सद्मान्यप्राः ॥
सीद त्वं मातुरस्या - [] 4
TS 4.2.1.5
उपस्थे विश्वान्यग्ने वयुनानि विद्वान् ।
मैनामर्चिषा मा तपसाऽभि शूशुचोऽन्तरस्या ए शुक्रज्योतिर्वि भाहि॥
अन्तरग्ने रुचा त्वमुखायै सदने स्वे।
तस्यास्त्व एं हरसा तपञ्जातवेदः शिवो भव ॥
शिवो भूत्वा महामग्नेऽथो सीद शिवस्त्वं।
शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमिहाऽऽ संदः ॥
ह एसः शुचिष () द्वसुरन्तरिक्ष – सब्द्योता वेदिषदितिथिर् दुरोणसत्।
नृषद्-वरस-दृतसद् व्योमसद् अब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा
ऋतं बृहत् ॥ 5 (दिवमनु वि क्रमस्व निर्भक्तः स यन् द्विष्मो विष्णो
– र्द्धनेनाग्ने – ऽधम – मस्याः – शुचिषथ् – षोडश च) (A1)
```

```
TS 4.2.2.1
दिवस्परि प्रथमं जज्ञे अग्निरस्मद् द्वितीयं परि जातवेदाः ।
तृतीयमफ्सु नृमणा अजस्रमिन्धान एनं जरते स्वाधीः ॥
विद्या ते अग्ने त्रेधा त्रयाणि विद्या ते सद्य विभृतं पुरुत्रा।
विद्या ते नाम परमं गुहा यद्-विद्या तमुथ्सं यत आजगन्थ ॥
समुद्रे त्वा नृमणा अफ्स्वन्तर्नृचक्षा ईधे दिवो अग्न ऊधन्न्।
तृतीये त्वा — [] 6
TS 4.2.2.2
रजिस तस्थिवा एस - मृतस्य योनौ महिषा अहिन्वन्न् ॥
अक्रन्ददग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्-वीरुधः समञ्जन्न् ।
सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥
उञ्चिक् पावको अरितः सुमेधा मर्तेष्वग्निरमृतो निधायि ।
ः । । । । । । । । । इयर्ति धूममरुषं भरिभ्रदुच्छुक्रेण शोचिषा द्यामिनक्षत् ॥
विश्वस्य केतुर्भुवनस्य गर्भ आ - [] 7
```

TS 4.2.2.3 रोदसी अपृणाज्जायमानः । वीडुं चिदद्रि-मभिनत् परायन् जना यदग्निमयजन्त पञ्च ॥ श्रीणामुदारो धरुणो रयीणां मनीषाणां प्रार्पणः सोमगोपाः । वसोः सूनुः सहसो अफ्सु राजा वि भात्यग्र उषसामिधानः ॥ यस्ते अद्य कृणवद्-भद्रशोचेऽपूपं देव घृतवन्तमग्ने । प्रतं नय प्रतरां वस्यो अच्छाभि द्युम्नं देवभक्तं यविष्ठ ॥ आ - [] 8 TS 4.2.2.4 ा । । । । । । तं भज सौश्रवसेष्वग्न उक्थउक्थ आ भज शस्यमाने । प्रियः सूर्ये प्रियो अग्ना भवात्युज्जातेन भिनददुज्जनित्वैः ॥ त्वामग्ने यजमाना अनु द्यून्. विश्वा वसूनि दिधरे वार्याणि । ा । । । । । । । त्वया सह द्रविणमिच्छमाना व्रजं गोमन्तमुशिजो वि वव्रुः ॥ दृशानो रुक्म उर्व्या व्यद्यौद्-दुर्मर्.षमायुः श्रिये रुचानः । अग्निरमृतो अभवद्-वयोभिर्यदे- () -नं द्यौरजनयथ् सुरेताः ॥ 9 (तृतिये त्वा – गर्भ आ – यविष्ठाऽऽ – य – च्चत्वारि च) (A2)

```
TS 4.2.3.1
अन्नपतेऽन्नस्य नो देह्यनमीवस्य शुष्मिणः ।
प्र प्रदातारं तारिष ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे ॥
उदु त्वा विश्वे देवा अग्ने भरन्तु चित्तिभिः।
स नो भव शिवतमः सुप्रतीको विभावसुः ॥
प्रेदग्ने ज्योतिष्मान्. याहि शिवेभिरर्चिभिस्त्वं।
। ॥
बृहद्भिर् भानुभिर् भासन् मा हि ्सी स्तनुवा प्रजाः॥
समिधाऽग्निं दुवस्यत घृतैर्बोधयतातिथिं।
आ - [] 10
ा
ऽस्मिन्. हव्या जुहोतन ॥
प्रप्रायमग्निर्भरतस्य शृण्वे वि यथ् सूर्यो न रोचते बृहद् भाः।
अभि यः पूरुं पृतनासु तस्थौ दीदाय दैव्यो अतिथिः शिवो नः ॥
आपो देवीः प्रति गृह्णीत भस्मैतथ् स्योने कृण्द्ध्व
सुरभावुं लोके ।
```

```
तस्मै नमन्तां जनयः सुपलीर्मातेव पुत्रं बिभृता स्वेनं ॥
अफ्स्वंग्ने सधिष्टव [ ] 11
TS 4.2.3.3
<mark>सौषधीरन</mark>ु रुद्ध्यसे ।
गर्भे सञ्जायसे पुनः ॥
गर्भो अस्योषधीनां गर्भो वनस्पतीनां।
गर्भो विश्वस्य भूतस्याग्ने गर्भो अपामसि॥
प्रसद्य भस्मना योनिमपश्च पृथिवीमग्ने ।
स्प्सृज्य मातृभिस्त्वं ज्योतिष्मान् पुनराऽऽ *सदः॥
। । । ।
पुन-रासद्य सदनमपश्च पृथिवीमग्ने ।
रोषे मातुर्यथोपस्थे उन्तरस्या ए शिवतमः ॥
पुनरूर्जा - [ ] 12
TS 4.2.3.4
— ।     ।
नि वर्तस्व पुनरग्न इषा ऽऽयुषा ।
पुनर्नः पाहि विश्वतः ॥
सह रय्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वस्व धारया ।
```

```
विश्वफ्सिनया विश्वतस्परि ॥
पुनस्त्वा ऽऽदित्या रुद्रा वसवः समिन्धतां पुनर्ब्रह्माणो वसुनीथ युज्ञैः ।
घृतेन त्वं तनुवो वर्द्धयस्व सत्याः सन्तु यजमानस्य कामाः ॥
बोधा नो अस्य वचसो यविष्ठ मं हिष्ठस्य प्रभृतस्य स्वधावः ।
पीयति त्वो अनु () त्वो गृणाति वन्दारुस्ते तनुवं वन्दे अग्ने ॥
स बोधि सूरिर्मघवा वसुदावा वसुपतिः।
युयोद्ध्यस्मद् द्वेषा ्सि ॥ 13
(आ – तवोर् – जा – उनु – षोडश च) (A3)
TS 4.2.4.1
अपेत वीत वि च सर्पतातो येऽत्र स्थ पुराणा ये च नूतनाः।
अदादिदं यमोऽवसानं पृथिव्या अक्रन्निमं पितरो लोकमस्मै ॥
ा । । । । । । । । अग्नेर्भस्मास्यग्नेः पुरीषमसि सं.ज्ञानमसि कामधरणं मयि ते
कामधरणं भूयात् ॥
सं या वः प्रियास्तनुवः सं प्रिया हृदयानि वः ।
आत्मा वो अस्तु – [ ] 14
```

```
TS 4.2.4.2
।
।
संप्रियः संप्रियास्तनुवो मम ॥
अय 🗸 सो अग्निर्यस्मिन्थ् – सोममिन्द्रः सुतं दधे जठरे वावशानः ।
सहस्रियं वाजमत्यं न सप्ति ए ससवान्थ्-सन्थ्-स्तूयसे जातवेदः ॥
अग्ने दिवो अर्णमच्छा जिगास्यच्छा देवा ए ऊचिषे धिष्णिया ये।
याः परस्ताद्-रोचने सूर्यस्य याश्चावस्ता-दुपतिष्ठन्त आपः ॥
अग्ने यत् ते दिवि वर्चः पृथिव्यां यदोषधीष्व – [] 15
TS 4.2.4.3
-ऽफ्सु वा यजत्र।
येनान्तरिक्ष-मुर्वाततन्थ त्वेषः स भानुरर्णवो नृचक्षाः ॥
पुरीष्यासो अग्नयः प्रावणेभिः सजोषसः ।
्राचन्ता ्रहव्य-माहुत-मनमीवा इषो महीः॥
्रामग्ने पुरुद्ध्स्य सिनं गोः शश्वतम्य हवमानाय साध ।
स्यान्नः सूनुस्तनयो विजावाऽग्ने सा ते सुमतिर्भूत्वस्मे ॥
अयं ते योनिर्. ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः।
तं जान - [ ] 16
```

```
न्नग्न आ रोहा<mark>था</mark> नो वर्द्धया रयिं॥
चिदिस तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्-ध्रुवा सीद परिचिदिस तया
देवतयाऽङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद लोकं पृण छिद्रं पृणाथो
सीद शिवा त्वं।
इन्द्राग्नी त्वा बृहस्पतिरस्मिन्. योनावसीषदन्न् ॥
ता अस्य सूददोहसः सोम श्रीणन्ति पृश्वयः।
जन्मन् देवानां विशस्त्रिष्वा रोचने दिवः ॥ 17
(अस्त्वो – षधीषु – जान – त्रष्टाचत्वारिङ्शच्च) (A4)
इषमूर्जमभि संवसानौ सं वां मना ्सि सं वता
समु चित्तान्याऽऽ *करं॥
अग्ने पुरीष्याधिपा भवा त्वं नः ।
इषमूर्जं यजमानाय धेहि॥
पुरीष्यस्त्वमग्ने रियमान् पुष्टिमा ए असि ।
```

```
शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमिहाऽऽ *सदः॥
भवतं नः समनसौ समोकसा – [] 18
TS 4.2.5.2
-वरेपसौ ।
मा यज्ञ एं हि एसिष्टं मा यज्ञपतिं जातवेदसौ शिवौ भवतमद्य नः॥
ा । । ।
मातेव पुत्रं पृथिवी पुरीष्यमग्नि स्वे योनावभा – रुखा।
तां विश्वेरेवैर्. ऋतुभिः संविदानः प्रजापतिर्विश्वकर्मा वि मुञ्चतु ॥
यदस्य पारे रजसः शुक्रं ज्योति-रजायत ।
ा । । । । । । । । । । । । तं नः पर्.षदित द्विषोऽग्ने वैश्वानर स्वाहा ॥
नमः सु ते निर्.ऋते विश्वरूपे – [ ] 19
TS 4.2.5.3
ऽयस्मयं ँवि चृता बन्धमेतं ।
यमेन त्वं "यम्या सं "विदानोत्तमं नाकमधि रोहयेमं ॥
। ।
यत्ते देवी निर्.ऋतिराबबन्ध दाम ग्रीवास्व विचर्त्यं।
इदं ते तद् वि ष्याम्यायुषो न मद्ध्याद्था जीवः पितुमब्द्धि प्रमुक्तः ॥
```

```
यस्यास्ते अस्याः क्रूर आसञ्जुहोम्येषां बन्धानां-मवसर्जनाय ।
भूमिरिति त्वा जना विदुर्निर्.ऋति – [ ] 20
TS 4.2.5.4
–रितिं त्वा ऽहं परि वेद विश्वतः ॥
असुन्वन्त-मयजमानमिच्छ स्तेनस्येत्याम् तस्करस्यान्वेषि ।
। । । । । अन्य-मस्म-दिच्छ सा त इत्या नमो देवि निर्.ऋते तुभ्यमस्तु ॥
देवीमहं निर्.ऋतिं वन्दमानः पितेव पुत्रं दसये वचोभिः।
विश्वस्य या जायमानस्य वेद शिरःशिरः प्रति सूरी वि चष्टे ॥
TS 4.2.5.5
शचीभिः।
देव इव सविता सत्यधर्मेन्द्रो न तस्थौ समरे पथीनां ॥
्। । । ।
सं वरत्रा दधातन निराहावान् कृणोतन ।
। ।
सिञ्चामहा अवट-मुद्रिणं वयं विश्वाऽहाऽदस्तमक्षितं ॥
।
निष्कृताहाव-मवटण् सुवरत्रण् सुषेचनं ।
उद्रिण 💇 सिञ्चे अक्षितं ॥
```

```
सीरा युञ्जन्ति कवयो युगा वि तन्वते पृथक्।
धीरा देवेषु सुम्नया ॥
युनक्त सीरा वि युगा तनोत कृते योनौ वपतेह - [ ] 22
TS 4.2.5.6
वीजं
बीजं
गिरा च श्रुष्टिः सभरा असन्नो नेदीय इथ् सृण्या पक्वमा ऽयत् ॥
लाङ्गलं पवीरवण् सुशेवण् सुमतिथ्सरः।
उदित् कृषति गामविं प्रफर्व्यं च पीवरीं।
प्रस्थावद्-रथवाहनं ॥
शुनं नः फाला वि तुदन्तु भूमि ए शुनं की नाशा अभि यन्तु वाहान्।
शुनं पर्जन्यो मधुना पयोभिः शुनासीरा शुनमस्मासु धत्तं ॥
कामं कामदुघे धुक्ष्व मित्राय () वरुणाय च।
इन्द्रायाग्नये पूष्ण ओषधीभ्यः प्रजाभ्यः ॥
्। । । । ।
घृतेन सीता मधुना समका विश्वैदेवैरनुमता मरुद्धिः।
जर्जस्वती पयसा पिन्वमानाऽस्मान्थ् सीते पयसा ऽभ्याववृथ्स्व ॥ 23
```

(सर्मोकसौ-विश्वरूपे-विदुर्निर्.ऋति-रभि चष्ट-इह-मित्राय-द्यावि एंशतिश्च) (A5) TS 4.2.6.1 या जाता ओषधयो देवेभ्यस्त्रियुगं पुरा। मन्दामि बभ्रूणामह ए शतं धामानि सप्त च ॥ शतं वो अंब धामानि सहस्रमुत वो रुहः। अथा शतक्रत्वो यूयमिमं मे अगदं कृत ॥ पुष्पावतीः प्रस्वतीः फलिनीरफला उत । अश्वा इव सजित्वरीर् वीरुधः पारयिष्णवः ॥ अोषधीरिति मातर-स्तद्-वो देवी-रुप ब्रुवे । ्रपां ्सि विघ्नतीरित रप – [] **24** TS 4.2.6.2 –श्चातयमानाः ॥ अश्वत्थे वो निषदनं पर्णे वो वसतिः कृता । गोभाज इत् किलासथ यथ् सनवंथ प्रुरुषं ॥

यदहं वाजय-न्निमा ओषधीर्. हस्त आदधे।

```
आत्मा यक्ष्मस्य नश्यति पुरा जीवगृभो यथा ॥
यदोषधयः संगच्छन्ते राजानः समिताविव ।
विप्रः स उच्यते भिषग् रक्षोहा ऽमीवचातनः ॥
। । । । । । । । । । । । । । । । निष्कृतिर् नामवो माता <mark>ऽथा</mark> यूय ७ स्थ संकृतीः ।
सराः पतित्रणीः – [ ] 25
TS 4.2.6.3
स्थन यदामयति निष्कृत ॥
अन्या वो अन्या-मवत्वन्याऽन्यस्या उपावत ।
ताः सर्वा ओषधयः संविदाना इदं मे प्रावता वचः ॥
उच्छूष्मा ओषधीनां गावो गोष्ठादिवेरते ।
धन 💇 सनिष्यन्तीना-मात्मानं तव प्रुष ॥
॥ । । । ।
अति विश्वाः परिष्ठाः स्तेन इव व्रजमक्रमुः ।
्।
ओषधयः प्राचुच्यवुर्यत् किं च तनुवां ए रपः॥
या - [ ] 26
```

TS 4.2.6.4 –स्तं आतस्थु–रात्मानं या आविविशुः परुःपरुः । तास्ते यक्ष्मं वि बाधन्ता मुग्रो मद्ध्यमशीरिव ॥ साकं यक्ष्म प्र पत रुयेनेन किकिदीविना । साकं वातस्य ध्राज्या साकं नश्य निहाकया ॥ अश्वावती एं सोमवती - मूर्जयन्ती - मुदोजसं। आ विथ्सि सर्वा ओषधीरस्मा अरिष्टतातये ॥ याः फलिनीर्या अफला अपुष्पा याश्च पुष्पिणीः । बृहस्पतिप्रसूता स्तानो मुञ्चन्त्व ए हसः ॥ या - [] 27 TS 4.2.6.5 ओषधयः सोमराज्ञीः प्रविष्टाः पृथिवीमनु । तासां त्वमस्युत्तमा प्रणो जीवातवे सुव ॥ अवपतन्ती-रवदन् दिव ओषधयः परि । यं जीव-मञ्जवामहै न स रिष्याति पूरुषः ॥ याश्चेद-मुप-शृण्वन्ति याश्च दूरं परागताः।

```
इह सङ्गत्य ताः सर्वा अस्मै सं दत्त भेषजं ॥
मा वो रिषत् खनिता यस्मै चाहं खनामि वः ()।
। ।
द्विप–च्चतुष्प–दस्माक ्रं सर्व–मस्त्वनातुरं ॥
ा । ॥
ओषधयः सं वदन्ते सोमेन सह राज्ञा ।
यस्मै करोति ब्राह्मणस्त्र राजन् पारयामसि ॥ 28
(रपः – पतत्रिणीर्– या – अ५्हसो याः – खनामि वो –
ऽष्टादंश च) (A6)
TS 4.2.7.1
मा नो हिर्सीज्जनिता यः पृथिव्या यो वा दिवर् सत्यधर्मा जजान ।
यश्चापश्चन्द्रा बृहतीर्जजान कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥
अभ्यावर्तस्व पृथिवि यज्ञेन पयसा सह ।
वपां ते अग्निरिषितोऽव सर्पतु ॥
अग्ने यत् ते शुक्रं यच्चन्द्रं यत् पूतं यद्-यज्ञियं।
तद्-देवेभ्यो भरामसि॥
इषमूर्जमहमित आ - [] 29
```

```
TS 4.2.7.2
दद ऋतस्य धाम्नो अमृतस्य योनेः।
आ नो गोषु विश्वात्वौषधीषु जहामि सेदि-मनिरा-ममीवां॥
अग्ने तव श्रवो वयो महि भ्राजन्त्यर्चयो विभावसो ।
। । । । । ।
बृहद्भानो शवसा वाजमुक्थ्यं दधासि दाशुषे कवे ॥
इरज्यन्नग्ने प्रथयस्व जन्तुभिरस्मे रायो अमर्त्य ।
स दर्शतस्य वपुषो वि राजिस पृणिक्षि सानिसि ए रियं॥
ऊर्जो नपाज्जातवेदः सुशस्तिभिर् मन्दस्व – [] 30
TS 4.2.7.3
धीतिभिर्हितः।
त्वे इषः सं दधुर् भूरिरेतस-श्चित्रोतयो वामजाताः ॥
पावकवर्चाः शुक्रवर्चा अनूनवर्चा उदियर्.षि भानुना ।
पुत्रः पितरा विचरन्नुपावस्युभे पृणक्षि रोदसी ॥
श्रुत्कर्ण एं सप्रथस्तमं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा ॥
```

```
निष्कर्तार-मद्ध्वरस्य प्रचेतसं क्षयन्त ए राधसे महे।
गतिं भृगूणामुशिजं कविक्रतुं पृणक्षि सानसि ् – [] 31
TS 4.2.7.4
रयिं॥
चितः स्थ परिचित ऊर्द्ध्वचितः श्रयद्ध्वं तया
देवतयाऽङ्गिरस्वद्-ध्रुवाः सीदत ॥
आ प्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्णियं।
भवा वाजस्य सङ्गर्थे ॥
सं ते पया ्सि समु यन्तु वाजाः सं वृष्णिया – न्यभिमातिषाहः ।
ा
आप्यायमानो अमृताय सोम दिवि श्रवा ७स्युत्तमानि धिष्व ॥ 32
(आ – मन्दस्व – सानसि – मेकान्नचत्वारिण्शच्च) (A7)
TS 4.2.8.1
अभ्यस्थाद्-विश्वाः पृतना अरातीस्तदग्निराह तदु सोम आह ।
बृहस्पतिः सविता तन्म आह पूषा मा ऽधाथ् सुकृतस्य लोके ॥
यदक्रन्दः प्रथमं जायमान उद्यन्थ् समुद्रादुत वा पुरीषात्।
इयेनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुतं जनिम तत् ते अर्वन्न् ॥
```

```
अपां पृष्ठमंसि योनिरग्नेः समुद्रमभितः पिन्वमानं ।
वर्द्धमानं मह – [ ] 33
TS 4.2.8.2
आ च पुष्करं दिवो मात्रया वरिणा प्रथस्व ॥
ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद् वि सीमतः सुरुचो वेन आवः।
स बुद्ध्नया उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च विवः ॥
हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत्।
स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥
द्रफ्सश्चस्कन्द पृथिवीमनु – [] 34
TS 4.2.8.3
द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः ।
तृतीयं योनिमनु सञ्चरन्तं द्रफ्सं जुहोम्यनु सप्त होत्राः ॥
नमो अस्तु सर्पेभ्यो ये के च पृथिवीमनु ।
ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः॥
येऽदो रोचने दिवो ये वा सूर्यस्य रिमषु ।
येषामफ्सु सदः कृतं तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥
```

या इषवो यातुधानानां () ये वा वनस्पती थ्रनु । ये वाऽवटेषु शेरते तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥ 35 (महो - ऽनु - यातुधानाना - मेकादश च) (४८) TS 4.2.9.1 धुवाऽसि धरुणाऽस्तृता विश्वकर्मणा सुकृता । मा त्वा समुद्र उद्वधीनमा सुपर्णो ऽव्यथमाना पृथिवीं दृ ्ह ॥ प्रजापतिस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे व्यचस्वतीं प्रथस्वतीं प्रथोऽसि पृथिव्यसि भूरसि भूमिरस्यदितिरसि विश्वधाया विश्वस्य भुवनस्य वर्षत्री पृथिवीं यच्छ पृथिवीं दृण्ह पृथिवीं मा हिण्सीर्विश्वस्मै प्राणायापानाय व्यानायोदानाय प्रतिष्ठायै – [] **36** TS 4.2.9.2 चरित्रायाग्निस्त्वाऽभि पातु मह्या स्वस्त्या छर्दिषा शन्तमेन तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्-ध्रुवा सीद ॥ ॥ । । । । काण्डात्काण्डात् प्ररोहन्ती परुषःपरुषः परि । एवा नो दूर्वे प्रतनु सहस्रेण शतेन च॥ या शतेन प्रतनोषि सहस्रेण विरोहिस ।

```
तस्यास्ते देवीष्टके विधेम हविषा वयं ॥
अषाढाऽसि सहमाना सहस्वारातीः सहस्वारातीयतः सहस्व
पृतनाः सहस्व पृतन्यतः।
सहस्रवीर्या - [] 37
TS 4.2.9.3
-ऽसि सा मां जिन्व ॥
मधु वाता ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः।
माद्ध्वीर्नः सन्त्वोषधीः ॥
मधु नक्तमुतोषसि मधुमत् पार्थिव ए रजः।
मधु द्यौरस्तु नः पिता ॥
।
मधुमान् नो वनस्पतिर् मधुमा ् अस्तु सूर्यः।
माद्ध्वीर्गावो भवन्तु नः ॥
मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं मिमिक्षतां।
पिपृतां नो भरीमभिः॥
ा
तद्-विष्णोः परमं - [ ] 38
```

```
TS 4.2.9.4
पद्यं सदा पश्यन्ति सूरयः।
दिवीव चक्षुराततं ॥
धुवाऽसि पृथिवि सहस्व पृतन्यतः ।
स्यूता देवेभिरमृतेनाऽऽ *गाः॥
यास्ते अग्ने सूर्ये रुच उद्यतो दिवमातन्वन्ति रिश्मिभः।
ताभिः सर्वाभी रुचे जनाय न स्कृधि ॥
या वो देवाः सूर्ये रुचो गोष्वश्चेषु या रुचः।
इन्द्राग्नी ताभिः सर्वाभी रुचं नो धत्त बृहस्पते ॥
विराड् - [ ] 39
TS 4.2.9.5
ज्योतिरधारयथ् सम्राड् ज्योतिरधारयथ् स्वराड् ज्योतिरधारयत् ॥
अग्ने युक्ष्वा हि ये तवाश्वासो देव साधवः ।
अरं वहन्त्याशवः ॥
युक्ष्वा हि देवहूतमा ् अश्वा ् अग्ने रथीरिव।
नि होता पूर्वाः सदः ॥
```

```
द्रफ्सश्चस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः ।
तृतीयं योनिमनु सञ्चरन्तं द्रफ्सं जुहोम्यनु सप्त - [] 40
TS 4.2.9.6
होत्राः ॥
अभूदिदं विश्वस्य भुवनस्य वाजिनमग्नेर् वैश्वानरस्य च।
अग्निर्ज्योतिषा ज्योतिष्मान् रुक्मो वर्चसा वर्चस्वान् ॥
ऋचे त्वा रुचे त्वा समिथ् स्रवन्ति सरितो न धेनाः।
अन्तर्. हृदा मनसा पूयमानाः ॥
घृतस्य धारा अभि चाकशीमि।
हिरण्ययो वेतसो मद्ध्य आसां ॥
तस्मिन्थ्सुपर्णो मधुकृत् कुलायी भजन्नास्ते मधु देवताभ्यः ।
ा । ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ तस्यासते हरयः सप्त तीरे ( ) स्वधां दुहाना अमृतस्य धारां ॥ ४1
्।
(प्रतिष्ठायै – सहस्रवीर्या – परमं – वैराट्थ् – सप्त – तीरे –
चत्वारि च) (४९)
```

TS 4.2.10.1 आदित्यं गर्भं पयसा समञ्जन्थ् सहस्रस्य प्रतिमां विश्वरूपं । परि वृङ्ग्धि हरसा मा उभि मृक्षः शतायुषं कृणुहि चीयमानः ॥ इमं मा हि ्सीर्द्विपादं पशूना ् सहस्राक्ष मेध आ चीयमानः। मयु-मारण्य-मनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥ वातस्य धाजिं वरुणस्य नाभिमश्चं जज्ञान एं सरिरस्य मद्ध्ये। शिशुं नदीना एं हरि-मद्रिबुद्ध-मग्ने मा हि एंसीः - [] 42 TS 4.2.10.2 परमे व्योमन्न ॥ इमं मा हि ्सीरेकशफं पशूनां कनिक्रदं वाजिनं वाजिनेषु । गौर-मारण्य-मनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥ अजस्म-मिन्दु-मरुषं भुरण्युमग्निमीडे पूर्वचित्तौ नमोभिः। म पर्वभिर्.ऋतुशः कल्पमानो गां मा हिं्सीरदितिं वैराजं॥ इम्ं समुद्रण् शतधारमुथ्सं व्यच्यमानं भुवनस्य मद्ध्ये । घृतं दुहानामदितिं जनायाग्ने मा – [] 43

TS 4.2.10.3 हिर्सीः परमे व्योमन्न् । गवय-मारण्य-मनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥ ॥ । । । वरूत्रिं त्वष्टुर्वरुणस्य नाभिमविं जज्ञानाण् रजसः परस्मात् । मही एं साहस्रीमसुरस्य मायामग्ने मा हि एसीः परमे व्योमन्न् ॥ इमामूर्णायुं वरुणस्य मायां त्वचं पशूनां द्विपदां चतुष्पदां । त्वष्टुः प्रजानां प्रथमं जनित्रमग्ने मा हि ्सीः परमे व्योमन्न् । . उष्ट्र-मारण्य-मन् - [] 44 TS 4.2.10.4 ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥ यो अग्निरग्नेस्त-पसोऽधि जातः शोचात् पृथिव्या उत वा दिवस्परि । येन प्रजा विश्वकर्मा व्यानट् तमग्ने हेडः परि ते वृणकु ॥ अजा ह्यग्नेरजनिष्ट गर्भाथ् सा वा अपश्यज्जनितारमग्रे । तया रोहमायनुप मेद्ध्यासस्तया देवा देवतामग्र आयन् । शरभ-()-मारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥ 45

```
(अग्ने मा हिं्सी - रग्ने मोष्ट्रमा - रण्यमनु - शर्भन्
- नव च) (A10)
```

न्द्राग्नी रोचना दिवः पिर वाजेषु भूषथः।

तद् वां चेति प्र वीर्यं॥

रञथद्-वृत्रमुत सनोति वाजिमन्द्रा यो अग्नी सहुरी सपर्यात्।

इरज्यन्ता वसव्यस्य भूरेः सहस्तमा सहसा वाजयन्ता॥

प्र चर्षणिभ्यः पृतना हवेषु प्र पृथिव्या रिरिचाथे दिवश्च।

प्र सिन्धुभ्यः प्र गिरिभ्यो महित्वा प्रेन्द्राग्नी विश्वा भुवनाऽत्यन्या॥

मरुतो यस्य हि – [] 46

TS 4.2.11.2

भये <mark>पाथा</mark> दिवो विमहसः । क्षये <mark>पाथा</mark> दिवो विमहसः । — — । स सुगोपातमो जनः ॥

```
यज्ञैर्वा यज्ञवाहसो विप्रस्य वा मतीनां।
मरुतः शृणुता हवं ॥
श्रियसे कं भानुभिः सं मिमिक्षिरे ते रिंगिभिस्त ऋक्वभिः सुखादयः।
ते वाशीमन्त इष्मिणो अभीरवो विद्रे प्रियस्य मारुतस्य धाम्नः ॥
ा ।
अव ते हेड> ू, उदुत्तमं > ू॥
कया निश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखा।
कया राचिष्ठया वृता ॥ 47
TS 4.2.11.3
को अद्य युङ्के धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्.हणायून्।
आसन्निषून् हथ्स्वसो मयोभून्. य एषां भृत्यामृणधथ् स जीवात् ॥
अग्ने नयाऽऽ > \stackrel{3}{\square}, देवाना\checkmark > \stackrel{4}{\square}, रान्नो भवन्तु > \stackrel{5}{\square}, वाजेवाजे> \stackrel{6}{\square}।
अफ्स्वग्ने सिधिष्टव <mark>सौष</mark>धीरनु रुद्ध्यसे ।
गर्भे सन् जायसे पुनः ॥
वृषा सोम द्युमा एं असि वृषा देव वृषव्रतः।
वृषा धर्माणि दिधषे ॥
```

चतुर्थकाण्डे द्वीतीयः प्रश्नः

इमं मे () वरुण > , तत्त्वा यामि > , त्वं नो अग्ने > , त्वं नो अग्

चतुर्थकाण्डे द्वीतीयः प्ररुनः

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :(विष्णोः क्रमोऽसि – दिवस्पर् – यन्नपते – ऽपेत – समितं –

ा जाता – मा नो हि ्सी – दभ्यस्थाद् – ध्रुवा – ऽस्यादित्यङ्गर्भ

— ॥

— मिन्द्राग्नी रोच – नैकादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :
(विष्णो - रस्मिन्. हव्ये - ति त्वाऽहं - धीतिभिर्. - होत्रा
।
अष्टाचत्वारि्शत्)

First and Last Padam of Second Prasnam of 4th Kandam (विष्णोः क्रमोऽसि – त्वन्नो अग्ने स त्वन्नो अग्ने)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

```
4.2.1 Appendix
। । । 2
<u>4.2.11.2 – अव ते हेड</u>> ं, <u>उदुत्तमं</u> >
अव ते हेडों वरुण नमोभिरव यज्ञेभिरीमहे हविर्भिः।
क्षयन्नस्मभ्यमसुर प्रचेतो राजन्नेना ्सि शिश्रथः कृतानि ॥
ा । । । । । । ।
<mark>उदुत्तमं</mark> वरुण पाञामस्मदवाऽधमं विमध्यम७ श्रथाय ।
अथा वयमादित्य व्रते तवाऽनागसो अदितये स्याम ॥
(Appearing in TS 1.5.11.3)
<u>4.2.11.3 – अग्ने नया</u> > ब, <u>ऽऽदेवाना ्</u> >
अग्ने नय सुपर्था राये अस्मान्. विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।
युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नम उक्तिं विधेम ॥
ा ।
<mark>आ देवाना</mark>मपि पन्थामगन्म यच्छक्नवाम तदनु प्रवोढुं ।
अग्निर् विद्वान्थ्स यजाथ् सेदु होता सो अध्वरान्थ् स ऋतून्
```

कल्पयाति ॥ (Appearing in TS 1.1.14.3 and 4)

चतुर्थकाण्डे द्वीतीयः प्रश्नः

4.2.11.3 - रान्नो भवन्त > , वाजेवाजे > ।

मितद्रवः सहस्रसा मेधसाता सनिष्यवः ।

महो ये रल्ण समिथेषु जिभ्ररे रान्नो भवन्तु वाजिनो हवेषु ॥

वाजेवाजे ऽवत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता ऋतज्ञाः ॥

(Appearing in TS 1.7.8.2)

4.2.11.3 — इमं में वरुण > ि, तत्त्वा यामि > ि इमं में वरुण श्रुधी हवमद्या च मृडय । त्वामवस्युरा चके ॥

तत्त्वा यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदा शास्ते यजमानो हविभिः ।
अहे डमानो वरुणेह बोध्युरुश्चिस्त मा न आयुः प्रमोषीः ॥

(Appearing in TS 2.1.11.6)

चतुर्थकाण्डे द्वीतीयः प्रश्नः

4.2.11.3 — त्वं नो अग्ने हिंदिष्ठों अस्या उषसों व्युष्टौं ।

स त्वं नो अग्ने हिंदिष्ठों अस्या उषसों व्युष्टौं ।

स त्वंनों अग्ने हिंदिष्ठों अस्या उषसों व्युष्टौं ।

अव यक्ष्व नो वरुण् रराणों वीहि मृडीक् स्मुहवों न एधि ॥

(Appearing in TS- 2.5.12.3 and 4)

चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – चितिवर्णनं

TS 4.3.1.1

अपां त्वेम न्थ् सादयाम्यपां त्वो च सादयाम्यपां त्वा भ सम न्थ्
सादयाम्यपां त्वा ज्योतिषि सादयाम्यपां त्वाऽयने सादयाम्यणीवे सदने
सीद समुद्रे सदने सीद सिलले सदने सीदापां क्षये सीदापां ्
सिधिषि सीदापां त्वा सदने सादयाम्यपां त्वा सधस्थे सादयाम्यपां
त्वा पुरीषे सादयाम्यपां त्वा योनौ () सादयाम्यपां त्वा पाथिसि
सादयामि गायत्री छन्द-स्त्रिष्टुप् छन्दो जगती छन्दोऽनुष्टुप् छन्दः
पिङ्किश्छन्दः ॥ 1

(योनौ – पञ्चदश च) (A1)

TS 4.3.2.1

अयं पुरो भुवस्तस्य प्राणो भौवायनो वसन्तः प्राणायनो गायत्री । । । । । । । । वासन्ती गायत्रियै गायत्रं गायत्रा-दुपा थ्राुरुपा थ्रो - स्त्रिवृत् त्रिवृतो

रथन्तर एं रथन्तराद् – विसष्ठ ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया प्राणं गृह्णामि प्रजाभ्योऽयं दक्षिणा विश्वकर्मा तस्य मनो वैश्वकर्मणं ग्रीष्मो मानसस्त्रिष्टुग् ग्रैष्मी त्रिष्टुभ ऐडमैडा-दन्तर्यामो उन्तर्यामात् पञ्चदशः पञ्चदशाद्-बृहद्-बृहतो भरद्वाज ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया मनो – [] 2 TS 4.3.2.2 गृह्णामि प्रजाभ्योऽयं पश्चाद्-विश्वव्यचास्तस्य चक्षुर्वेश्वव्यचसं वर्.षाणि चाक्षुषाणि जगती वार्.षी जगत्या ऋक्षंम-मृक्षंमा-च्छुकः शुक्राथ् सप्तदशः सप्तदशाद्-वैरूपं वैरूपाद्-विश्वामित्र ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया चक्षुर्गृह्णामि प्रजाभ्य इदमुत्तराथ् सुवस्तस्य श्रोत्रण् सौवण् शरच्छौत्र्यनुष्टुप्-छारद्यनुष्टुभः स्वार७ स्वारान्मन्थी मन्थिन एकवि एक प्रकाव एकावि एशाद् वैराजं वैराजा ज्ञमदंग्निर्. ऋषिः प्रजापतिगृहीतया - [] 3 TS 4.3.2.3 त्वया श्रोत्रं गृह्णामि प्रजाभ्य इयमुपरि मतिस्तस्यै वाङ् माती हेमन्तो वाच्यायनः पड्लिर्. हैमन्ती पङ्क्त्यै निधनवन्निधनवत आग्रयण

आग्रयणात् त्रिणवत्रयस्त्रि एशौ त्रिणवत्रयस्त्रि एशाभ्या ए शाक्वररैवते प्रजाभ्यः ॥ 4 (त्वया मनो-जमदग्निर्. ऋषिः प्रजापतिगृहीतया-त्रिण्शच्च) (A2) TS 4.3.3.1 प्राची दिशां वसन्त ऋतूनामग्निर्देवता ब्रह्म द्रविणं त्रिवृथ् स्तोमः स उ पञ्चदशवर्तनि – स्त्र्यविर्वयः कृतमयानां पुरोवातो वातः सानग ऋषिर्दक्षिणा दिशां ग्रीष्म ऋतूनामिन्द्रो देवता क्षत्रं द्रविणं पञ्चदशः स्तोमः स उ सप्तदशवर्तनिर् दित्यवाड्-वयस्त्रेताऽयानां दक्षिणाद्वातो वातः सनातन ऋषिः प्रतीची दिशां वर्.षा ऋतूनां विश्वे देवा देवता विड्-[] 5 TS 4.3.3.2 द्रविण एं सप्तदश स्तोमः स उ-वेकवि एशवर्तनि - स्त्रिवथ्सो वयों द्वापरोऽयानां पश्चाद्वातो वातोऽहभून ऋषिरुदीची दिशा 🗸 श्रुत्नां मित्रावरुणौ देवता पुष्टं द्रविणमेकवि ्शः स्तोमः स उ त्रिणववर्तनि–स्तुर्यवाड् वय आस्कन्दो ऽयानामुत्तराद्–वातो वातः

प्रत ऋषिरूर्द्ध्वा दिशा एं है मन्तिशिशावृतूनां बृहस्पतिर्देवता वर्चो द्रविणं त्रिणव स्तोमः स उ त्रयस्त्रि एशवर्तनिः पष्टवाद्वयो () ऽभिभूरयानां विष्वग्वातो वातः सुपर्ण ऋषिः पितरः पितामहाः परेऽवरे ते नः पान्तु ते नोऽवन्त्वस्मिन् ब्रह्मन्नस्मिन् क्षत्रेऽस्या–माशिष्यस्यां पुरोधायामस्मिन् कर्मन्नस्यां देवहृत्यां ॥ 6 (विट् – पष्ठवाद् वयो – ऽष्टाविज्ञातिश्च) (४३) TS 4.3.4.1 धुविक्षितिर् धुवयोनिर् धुवाऽसि धुवां योनिमा सीद साद्ध्या । स्वे दक्षे दक्षपितेह सीद देवत्रा पृथिवी बृहती रराणा। स्वासस्था तनुवा सं विशस्व पितेवैधि सूनव आ ॥ । । ॥ सुशेवा ऽश्विना ऽद्ध्वर्यू सादयतामिह त्वा ॥ कुलायिनी वसुमती वयोधा रयिं नो वर्द्ध बहुल ए सुवीरं। 7 TS 4.3.4.2 अपामितिं दुर्मितं बाधमाना रायस्पोषे यज्ञपतिमाभजन्ती सुवर्द्धेहि यजमानाय पोषमश्चिना ऽद्ध्वर्यू सादयतामिह त्वा ॥

अग्नेः पुरीषमसि देवयानी तां त्वा विश्वे अभि गृणन्तु देवाः । स्तोमपृष्ठा घृतवतीह सीद प्रजावदस्मे द्रविणाऽऽ यजस्वाश्विना ऽद्ध्वर्यू सादयतामिह त्वा ॥ दिवो मूर्द्धाऽसि पृथिव्या नाभिर्विष्टंभनी दिशामधिपत्नी भुवनानां । 8 TS 4.3.4.3 ऊर्मिर् द्रफ्सो अपामिस विश्वकर्मा त ऋषिरश्चिना ऽद्ध्वर्यू सादयतामिह त्वा ॥ सजूर्. ऋतुभिः सजूर्विधाभिः सजूर्वसुभिः सजू रुद्रैः सजूरादित्यैः सजूर्विश्वैर्देवैः सजूर्देवैः सजूर्देवैर्वयोनाधैरग्नये त्वा वैश्वानरायाश्विना ऽद्ध्वर्यू सादयतामिह त्वा ॥ प्राणं मे पाह्यपानं मे पाहि व्यानं मे पाहि चक्षुर्म उर्व्या () वि भाहि श्रोत्रं मे २लोकयाप-स्पिन्वौषधीर्जिन्व द्विपात् पाहि चतुष्पादव दिवो वृष्टिमेरय ॥ 9 (सुवीरं – भुवनाना – मुर्व्या – सप्तदंश च) (४४)

TS 4.3.5.1 त्र्यविर्वय-स्त्रिष्टुप् छन्दो दित्यवाड् वयो विराट् छन्दः पञ्चाविर्वयो गायत्री छन्द-स्त्रिवथ्सो वय उष्णिहा छन्द स्तुर्यवाड् वयोऽनुष्ट्रप् छन्दः पष्ठवाद् वयो बृहती छन्द उक्षा वयः सतोबृहती छन्द ऋषभो वयः ककुच्छन्दो धेनुर्वयो जगती छन्दोऽनड्वान्. वयः पङ्कि रुछन्दो बस्तो वयो विवलं छन्दो वृष्णिर्वयो विशालं छन्दः पुरुषो वय- () -स्तन्द्रं छन्दो व्याघ्रो वयोऽनाधृष्टं छन्दः सिं⊍्हो वय ३छदि ३छन्दो विष्टंभो वयोऽधिपति रुछन्दः क्षत्रं वयो मयन्दं छन्दो विश्वकर्मा वयः परमेष्ठी छन्दो मूर्द्धा वयः प्रजापति रुछन्दः ॥ 10 (पुरुषो वयः – षड्विण्शतिश्च) (A5) TS 4.3.6.1 इन्द्राग्नी अव्यथमाना-मिष्टकां दृण्हतं युवं । पृष्ठेन द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं च वि बाधतां ॥ विश्वकर्मा त्वा सादयत्वन्तरिक्षस्य पृष्ठे व्यचस्वतीं प्रथस्वतीं भास्वती ए सूरिमतीमा या द्यां भास्याऽऽ पृथिवीमोर्वन्तरिक्ष-मन्तरिक्षं ँयच्छान्तरिक्षं दृण्हान्तरिक्षं मा हिण्सीर् विश्वस्मै प्राणायापानाय

व्यानायोदानाय प्रतिष्ठाये चरित्राय वायुस्त्वाऽभि पातु मह्या स्वस्त्या छर्दिषा – [] 11

TS 4.3.6.2

शन्तमेन तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्-ध्रुवा सीद ॥
गज्यिस प्राची दिग्-विराडिस दक्षिणा दिख् सम्राडिस प्रतीची
दिख्-स्वराडस्युदीची दिगिधपत्यिस बृहती दिगायुर्मे पाहि प्राणं
मे पाह्यपानं मे पाहि व्यानं मे पाहि चक्षुर्मे पाहि श्रोत्रं मे पाहि मनो
मे जिन्व वाचं मे पिन्वा () ऽऽत्मानं मे पाहि ज्योतिर्मे यच्छ ॥ 12

TS 4.3.7.1

मा छन्दः प्रमा छन्दः प्रतिमा छन्दो उस्रीवि इछन्दः पङ्कि इछन्द उष्णिहा छन्दो बृहती छन्दोऽनुष्टुप् छन्दो विराट् छन्दो गायत्री छन्द-स्त्रिष्टुप् छन्दो जगती छन्दः पृथिवी छन्दो उन्तरिक्षं छन्दो द्यौ इछन्दः समा इछन्दो नक्षत्राणि छन्दो मन इछन्दो वाक् छन्दः कृषि इछन्दो हिरण्यं छन्दो गौ इछन्दो ऽजा छन्दो ऽश्व इछन्दः ॥ अग्निर्देवता – [] 13

TS 4.3.7.2 वातो देवता सूर्यो देवता चन्द्रमा देवता वसवो देवता रुद्रा देवता ऽऽदित्या देवता विश्वे देवा देवता मरुतो देवता बृहस्पतिर् देवतेन्द्रो देवता वरुणो देवता मूर्द्धाऽसि राड् ध्रुवाऽसि धरुणा यन्त्र्यसि यमित्रीषे त्वोर्जे त्वा कृष्यै त्वा क्षेमाय त्वा यन्त्री राड् ध्रुवाऽसि धरणी । । । । । । । धर्म्यसि धरित्र्यायुषे त्वा () वर्चसे त्वौजसे त्वा बलाय त्वा ॥ 14 (देवता - ऽऽयुषे त्वा - षट् च) (A7) TS 4.3.8.1 आशुस्त्रिवृद्–भान्तः पञ्चदशो व्योम सप्तदशः प्रतूर्ति–रष्टादश -स्तपो नवदशो ऽभिवर्तः सविण्शो धरुण एकविण्शो वर्चो द्वावि एशः संभरणस्त्रयोवि एशो योनिश्चतुर्वि एशो गर्भाः पञ्चविण्ञा ओजस्त्रिणवः क्रतु-रेकत्रिण्ञः प्रतिष्ठा त्रयस्त्रिण्शो ब्रद्धनस्य विष्टपं चतुस्त्रिण्शो नाकः षट्त्रिण्शो विवर्तोऽष्टाचत्वारिण्शो धर्त्रश्चतुष्टोमः ॥ 15 (आशुः – सप्तत्रिण्शत्) (४८)

TS 4.3.9.1 अग्नेर्भागोऽसि दीक्षाया आधिपत्यं ब्रह्म स्पृतं त्रिवृथ् स्तोम इन्द्रस्य भागोऽसि विष्णोराधिपत्यं क्षत्र स्पृतं पञ्चदशः स्तोमो नृचक्षसां भागोऽसि धातुराधिपत्यं जिनत्र स्पृत्र स्पृत्र सप्तद्शः स्तोमो मित्रस्य भागोऽसि वरुणस्याऽऽधिपत्यं दिवो वृष्टिर्वाताः स्पृता एकवि एशः स्तोमो ऽदित्यै भागोऽसि पूष्ण आधिपत्यमोजः स्पृतं त्रिणवः स्तोमो वसूनां भागोऽसि [] 16 TS 4.3.9.2 रुद्राणामाधिपत्यं चतुष्पाथ् स्पृतं चतुर्वि ्राः स्तोम आदित्यानां भागोऽसि मरुतामाधिपत्यं गर्भाः स्पृताः पञ्चवि एशः स्तोमो देवस्य सवितुर्भागोऽसि बृहस्पतेराधिपत्य ए समीचीर्दिशः स्पृताश्चतुष्टोमः स्तोमो यावानां भागोऽस्ययावाना-माधिपत्यं प्रजाः स्पृता-श्रुतुश्चत्वारि ए्राः स्तोम ऋभूणां भागोऽसि विश्वेषां देवानामाधिपत्यं भूतं निशान्त७ स्पृतं त्रयस्त्रि एशः स्तोमः ॥ 17 (वसूनां भागोऽसि – षट्चत्वारिण्ञच्च) (A9)

TS 4.3.10.1

एकया उस्तुवत प्रजा अधीयन्त प्रजापितरिधेपितिरासीत् तिसृभिरस्तुवत ब्रह्मासृज्यत् ब्रह्मणस्पित्-रिधेपितिरासीत् पञ्चिभरस्तुवत भूतान्यसृज्यन्त भूतानां पितरिधेपितिरासीथ् सप्तिभिरस्तुवत सप्तर्.षयोऽसृज्यन्त धाता-ऽधिपितिरासी-न्नविभरस्तुवत पितरो-ऽसृज्यन्ता ऽदितिरिधेपल्यासी-देकाद्रशिभ-रस्तुवतर्तवो ऽसृज्यन्ता-ऽऽर्त्वोऽधिपित-रासीत् त्रयोद्रशिभ-रस्तुवत् मासा असृज्यन्त साँवथ्सरो ऽधिपित- [] 18

TS 4.3.10.2

-रासीत् पञ्चद्रशभिरस्तुवत क्ष्रत्र-मसृज्यतेन्द्रो ऽधिपतिरासीथ्सप्तद्रशभिरस्तुवत प्रावोऽसृज्यन्त बृहस्पति-रिधपतिरासीत्रवद्रशभि-रस्तुवत शूद्रार्यावसृज्येता-महोरात्रे अधिपत्नी
आस्तामेकविण् शत्याऽस्तुवतैकशाणाः प्रश्वोऽसृज्यन्त
वरुणो ऽधिपतिरासीत् त्रयोविण्शत्याऽस्तुवत क्षुद्राः प्रश्वो ऽसृज्यन्त
पूषा ऽधिपतिरासीत् पञ्चविण्शत्या ऽस्तुवता । प्रश्वो ऽसृज्यन्त
वायु-रिधपतिरासीथ् सप्तविण्शत्याऽस्तुवत् द्यावापृथिवी व्यै-[] 19

TS 4.3.10.3 -तां वसवो रुद्रा आदित्या अनु व्यायन् तेषा-माधिपत्यमासी-न्नववि ्शत्या उस्तुवत वनस्पतयो उसृज्यन्त सोमो ऽधिपतिरासी – देकत्रिण्शता उस्तुवत प्रजा असृज्यन्त यावानां चायावानां चाऽऽधिपत्यमासीत् त्रयस्त्रि श्वाता ऽस्तुवत भूतान्यशाम्यन् प्रजापतिः परमेष्ठ्यधिपति-रासीत् ॥ 20 (सँवथ्सरोऽधिपतिर्- वि - पञ्चत्रिण्शच्च) (A10) TS 4.3.11.1 इयमेव सा या प्रथमा व्यौच्छदन्तरस्यां चरति प्रविष्टा । वधूर्जजान नवगज्जनित्री त्रय एनां महिमानः सचन्ते ॥ छन्दस्वती उषसा पेपिशाने समानं योनिमनु सञ्चरन्ती । सूर्यपत्नी वि चरतः प्रजानती केतुं कृण्वाने अजरे भूरिरेतसा ॥ ऋतस्य पन्थामनु तिस्र आ ऽगु-स्त्रयो घर्मासो अनु ज्योतिषाऽऽ *गुः। प्रजामेका रक्षत्यूर्जमेका -[] 21

```
TS 4.3.11.2
व्रतमेका रक्षति देवयूनां ॥
चतुष्टोमो अभवद् या तुरीया यज्ञस्य पक्षा-वृषयो भवन्ती ।
गायत्रीं त्रिष्टुभं जगतीमनुष्टुभं बृहदर्कं युञ्जानाः सुवरा ऽभरन्निदं ॥
पञ्चभिर्द्धाता वि दधाविदं यत् तासा । स्वसृरजनयत् पञ्चपञ्च ।
तासामु यन्ति प्रयवेण पञ्च नाना रूपाणि क्रतवो वसानाः ॥
ा ।
त्रिण्ञाथ् स्वसार उपयन्ति निष्कृतण् समानं केतुं प्रतिमुञ्चमानाः । 22
TS 4.3.11.3
ऋतू ७ स्तन्वते कवयः प्रजानतीर्मद्ध्येछन्दसः परि यन्ति भास्वतीः ॥
ज्योतिष्मती प्रति मुञ्चते नभो रात्री देवी सूर्यस्य व्रतानि ।
ा । ।
वि पञ्यन्ति पञ्चावो जायमाना नानारूपा मातुरस्या उपस्थे ॥
एकाष्ट्रका तपसा तप्यमाना जजान गर्भ महिमानमिन्द्रं।
तेन दस्यून् व्यसहन्त देवा हन्ताऽसुराणा-मभवच्छचीभिः॥
अनानुजा-मनुजां मा-मकर्त सत्यं वदन्त्यन्विच्छ एतत् ।
भूयास -[ ] 23
```

TS 4.3.11.4 मस्य सुमतौ यथा यूयमन्या वो अन्या-मित मा प्र युक्त ॥ अभून्ममं सुमतौ विश्ववेदा आष्ट्रं प्रतिष्ठा-मविद्बि गाधं। भूयासमस्य सुमतौ यथा यूयमन्या वो अन्या-मति मा प्र युक्त ॥ पञ्च व्युष्टीरनु पञ्च दोहा गां पञ्चनाम्नीमृतवोऽनु पञ्च । पञ्च दिशः पञ्चदशेन क्लृप्ताः समानमूर्द्ध्नी-रभि लोकमेकं ॥ 24 TS 4.3.11.5 ऋतस्य गर्भः प्रथमा व्यूषुष्यपामेका महिमानं बिभर्ति । सूर्यस्यैका चरति निष्कृतेषु घर्मस्यैका सवितैकां नि यच्छति ॥ या प्रथमा व्यौच्छथ् सा धेनुरभवद् यमे । सा नः पयस्वती धुक्ष्वोत्तरामुत्तरा ए समां॥ शुक्रर्.षभा नभसा ज्योतिषा ऽऽ*गाद्–विश्वरूपा शबलीरग्निकेतुः । समानमर्थं स्वपस्यमाना बिभ्रती जरामजर उष आऽगाः॥ ऋतूनां पत्नी () प्रथमेयमा ऽगादह्नां नेत्री जनित्री प्रजानां। एका सती बहुधोषो व्युच्छस्यजीर्णा त्वं जरयसि सर्वमन्यत् ॥ 25

(ऊर्जमेका – प्रतिमुञ्चमाना – भूयास – मेकं – पत्ये कान्न विण्ञातिश्च) (४११) TS 4.3.12.1 अग्ने जातान् प्र णुंदा नः सपत्नान् प्रत्यजाताञ्जातवेदो नुदस्व । अस्मे दीदिहि सुमना अहेडन् तव स्या ए शर्मन् त्रिवरूथ उद्भित्॥ सहसा जातान् प्र णुदा नः सपतान् प्रत्यजाताञ्जातवेदो नुदस्व । ा । । । । । अधि नो ब्रूहि सुमनस्यमानो वय स्याम प्र <mark>णुदा</mark> नः सपत्नान् ॥ चतुश्चत्वारि एशः स्तोमो वर्चो द्रविण ए षोडशः स्तोम ओजो द्रविणं पृथिव्याः पुरीषमस्य- [] 26 TS 4.3.12.2 -फ्सो नाम । एव रुछन्दो वरिव रुछन्दः रांभू रुछन्दः परिभू रुछन्द आच्छच्छन्दो मन रुछन्दो व्यच रुछन्दः सिन्धु रुछन्दः समुद्रं छन्दः सिललं छन्दः सँयच्छन्दो वियच्छन्दो बृहच्छन्दो रथन्तरं छन्दो निकाय रछन्दो विवध रछन्दो गिर रछन्दो भ्रज रछन्दः सष्टुप् छन्दो

उनुष्टुप् छन्दः ककुच्छन्दं स्त्रिककुच्छन्दः काव्यं छन्दो -ऽङ्कपं छन्दः - [] 27 TS 4.3.12.3 पदपङ्कि रुछन्दो ऽक्षरपङ्कि रुछन्दो विष्टारपङ्कि रुछन्दः क्षुरो भृज्वाञ्छन्दः प्रच्छच्छन्दः पक्ष ३छन्द एव ३छन्दो वरिव इछन्दो वय इछन्दो वयस्कृच्छन्दो विशालं छन्दो विष्पर्खा रछन्द रछदि रछन्दो दूरोहणं छन्दस्तन्द्रं छन्दो ऽङ्काङ्कं छन्दः ॥ **28** (अस्य – ङ्कुपञ्छन्द – स्त्रयस्त्रि*ण्*शच्च) (A12) TS 4.3.13.1 अग्निर्वृत्राणि जङ्घनद् द्रविणस्युर्विपन्यया । समिद्धः शुक्र आहुतः ॥ त्व एं सोमासि सत्पति – स्त्व एं राजोत वृत्रहा। त्वं भद्रो असि क्रतुः ॥ भद्रा ते अग्ने स्वनीक सन्द्रग् घोरस्य सतो विषुणस्य चारुः ।

न यत् ते शोचि स्तमसा वरन्त न ध्वस्मानस्तनुवि रेप आ धुः ॥ भद्रं ते अग्ने सहसिन्ननीक-मुपाक आ रोचते सूर्यस्य । 29 TS 4.3.13.2 ा ॥ रुशद्-दृशे ददृशे नक्तया चिदरूक्षितं दृश आ रूपे अन्नं ॥ . <mark>सैना</mark> ऽनीकेन सुविदत्रो अस्मे यष्टा देवा⊍् आयजिष्ठः स्वस्ति । अदब्धो गोपा उत नः परस्पा अग्ने द्युमदुत रेवद् दिदीहि ॥ स्वस्ति नो दिवो अग्ने पृथिव्या विश्वायुर्द्धेहि यजथाय देव। यथ् सीमहि दिविजात प्रशस्तं तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रं ॥ यथा होतर्मनुषो - [] 30 TS 4.3.13.3 देवताता यज्ञेभिः सूनो सहसो यजासि। एवा नो अद्य समना समाना-नुश-न्नग्न उशतो यक्षि देवान् ॥ अग्निमीडे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजं। ा होतारंंु रलधातमं ॥ वृषा सोम द्युमा एं असि वृषा देव वृषव्रतः। वृषा धर्माणि दिधषे ॥

```
सान्तपना इद्ं हिवर्मरुत–स्तज्जुजुष्टन ।
युष्माकोती रिशादसः॥
यो नो मर्तो वसवो दुर्.हणायु-स्तिरः सत्यानि मरुतो - [ ] 31
TS 4.3.13.4
जिघा एसात् ।
दुहः पाशं प्रति स मुचीष्ट तिपष्ठेन तपसा हन्तना तं ॥
सँवथ्सरीणा मरुतः स्वर्का उरुक्षयाः सगणा मानुषेषु ।
ा । । । । । । । । तेऽस्मत् पाञ्चान् प्र मुञ्चन्त्व ्हसः सान्तपना मदिरा मादयिष्णवः ॥
पिप्रीहि देवा एं उज्ञातो यविष्ठ विद्वा एं ऋतू एर्. ऋतु पते यजेह ।
ये दैव्या ऋत्विज-स्तेभिरग्ने त्व ए होतृणा-मस्यायजिष्ठः ॥
अग्ने यदद्य विशो अद्ध्वरस्य होतः पावक – [ ] 32
TS 4.3.13.5
शोचे वेष्ट्व ए हि यज्वा ।
ऋता यजासि महिना वि यद्धूर्. हव्या वह यविष्ठ या ते अद्य ॥
अग्निना रयि-मञ्जवत् पोषमेव दिवेदिवे ।
यशसं वीखतमं॥
```

```
गयस्फानो अमीवहा वसुवित् पुष्टिवर्द्धनः ।
सुमित्रः सोम नो भव॥
गृहमेधास आ गत मरुतो मा ऽप भूतन।
प्रमुञ्चन्तो नो अप्हसः॥
पूर्वीभिर्. हि ददाशिम शरब्दिर्मरुतो वयं।
महोभि- [ ] 33
TS 4.3.13.6
–श्चर्.षणीनां ॥
प्र बुद्ध्नया ** ईरते वो महा ्सि प्र णामानि प्रयज्यव – स्तिरद्ध्वं।
सहस्रियं दम्यं भागमेतं गृहमेधीयं मरुतो जुषद्ध्वं ॥
उप य-मेति युवतिः सुदक्षं दोषा वस्तोर्. हविष्मती घृताची ।
उप स्वैन-मरमतिर्वसूयुः ॥
इमो अग्ने वीततमानि हव्या ऽजस्रो विक्ष देवतातिमच्छ ।
प्रति न ई एं सुरभीणि वियन्तु ॥
क्रीडं वः शर्खी मारुत-मनर्वाण् रथेशुभं । 34
```

```
TS 4.3.13.7
कण्वा अभि प्र गायत ॥
अत्यासो न ये मरुतः स्वञ्चो यक्षदृशो न शुभयन्त मर्याः ।
ते हर्म्येष्ठाः शिशवो न शुभ्रा वथ्सासो न प्रक्रीडिनः पयोधाः ॥
प्रैषा-मज्मेषु विथुरेव रेजते भूमिर्यामेषु यद्ध युञ्जते शुभे।
ते क्रीडयो धुनयो भ्राजदृष्टयः स्वयं महित्वं पनयन्त धूतयः ॥
उपह्नरेषु यदचिद्ध्वं ययें वय इव मरुतः केन – [] 35
TS 4.3.13.8
चित् पथा।
श्चोतन्ति कोशा उप वो रथेष्वा घृत-<mark>मुक्षता</mark> मधुवर्ण-मर्चते ॥
। ।
अग्निमग्नि एं हवीमभिः सदा हवन्त विश्पतिं ।
हव्यवाहं पुरुप्रियं॥
त्र हि राश्चन्त ईडते सुचा देवं घृतश्चुता।
अग्निएं हव्याय वोढवे ॥
```

चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रक्नः

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-॥ । । । । (अपान्त्वे – न्द्राग्नी – इयमेव – देवताता – षट्त्रिंथ्रात्)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.3.1 Appendix

(Appearing in TS **4.2.11.1**)

<u>4.3.13.8 मिन्द्रं ँवो विश्वतस्परी</u> > 1, <u>न्द्रं नरो</u> = 1

्र<mark>इन्द्रं ँवो विश्वतस्परि</mark> हवामहे जनेभ्यः । अस्माकमस्तु केवलः ॥

(Appearing in TS 1.6.12.1)

चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः

```
4.3.13.8 विश्वकर्मन्. हिवषा वाव्धानो है,

विश्वकर्मन् हिवषा वर्धनेन हिवषा वाव्धाना स्वयं यजस्व तनुवं जुषाणः ।

मुद्यन्त्वन्ये अभितः सपला इहास्माकं मघवा सूरिरस्तु ॥

विश्वकर्मन्. हिवषा वर्धनेन त्रातारमिन्द्र – मकृणोरवध्यं ।

तस्मै विशः समनमन्त पूर्वीरयमुग्रो विह्वयो यथासत् ॥

(Appearing in TS 4.6.2.6)
```

चतुर्थकाण्डे चतुर्थःप्ररुनः

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

4.4 <u>चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – पञ्चमचितिशेषनिरूपणं</u> TS 4.4.1.1

रिश्मरिस क्षयाय त्वा क्षयं जिन्व प्रेतिरिस धर्माय त्वा धर्मं जिन्वान्विति–रिस दिवे त्वा दिवं जिन्व सन्धि–रस्यन्तरिक्षाय त्वा जन्तिरक्षं जिन्व प्रतिधिरिस पृथिव्यै त्वा पृथिवीं जिन्व विष्टंभोऽिस वृष्ट्यै त्वा वृष्टिं जिन्व प्रवा ऽस्यह्रे त्वा उहर्जिन्वानु वाऽिस रात्रियै त्वा रात्रिं जिन्वोशिगिस – [] 1

TS 4.4.1.2

वसुभ्यस्त्वा वसूञ्जिन्व प्रकेतोऽसि रुद्रेभ्यस्त्वा रुद्राञ्जिन्व
सुदीतिरस्यादित्येभ्यस्त्वा ऽऽदित्याञ्जिन्वौजोऽसि पितृभ्यस्त्वा
पितॄञ्जिन्व तन्तुरसि प्रजाभ्यस्त्वा प्रजा जिन्व पृतनाषाडसि

पशुभ्यस्त्वा पशूञ्जिन्व रेवदस्योषधीभ्य-स्त्वौषधीर् जिन्वाभिजिदसि

युक्तग्रावेन्द्राय त्वेन्द्रं जिन्वाधिपति-रसि प्राणाय – [] 2

TS 4.4.1.3 ———। त्वा प्राणं जिन्व यन्ता ऽस्यपानाय त्वा ऽपानं जिन्व स७्सपीऽिस चक्षुषे त्वा चक्षुर्जिन्व वयोधा असि श्रोत्राय त्वा श्रोत्रं जिन्व निवृदसि प्रवृदसि संवृदसि विवृदसि सं्रोहोऽसि नीरोहोऽसि प्ररोहोऽस्यनुरोहोऽसि वसुकोऽसि वेषश्रिरिस वस्यष्टिरिस ॥ 3 (उशिगंसि – प्राणाय – त्रिचत्वारिङ्शच्च) (A1) TS 4.4.2.1 राज्यसि प्राची दिग्-वसंवस्ते देवा अधिपतयोऽग्निर्.हेतीनां प्रतिधर्ता न्निवृत् त्वा स्तोमः पृथिव्या अयत्वाज्य – मुक्थ – मव्यथयथ् स्तभ्नातु रथन्तर एं साम प्रतिष्ठित्यै विराडिं सि दक्षिणा दिग् रुद्रास्ते देवा अधिपतय इन्द्रो हेतीनां प्रतिधर्ता पञ्चदशस्त्वा स्तोमः पृथिव्या ७ श्रयतु प्रउग-मुक्थ-मव्यथयथ् स्तभ्नातु बृहथ् साम प्रतिष्ठित्यै सम्राडसि प्रतीची दि- [] 4 TS 4.4.2.2 -गादित्यास्ते देवा अधिपतयः सोमो हेतीनां प्रतिधर्ता सप्तदशस्त्वा स्तोमः पृथिव्या अयतु मरुत्वतीय – मुक्थमव्यथयथ् स्तभ्नातु

वैरूप एं साम प्रतिष्ठित्यै स्वराडस्युदीं ची दिग्विश्वें ते देवा अधिपतयो वरुणो हेतीनां प्रतिधर्तैकवि ्श-स्त्वा स्तोमः पृथिव्या ७ भ्रयतु निष्केवल्य–मुक्थ–मव्यथयथ् स्तभ्नातु वैराज् साम प्रतिष्ठित्या अधिपल्यसि बृहती दिङ् मरुतस्ते देवा अधिपतयो - [] 5 TS 4.4.2.3 बृहस्पतिर्.हेतीनां प्रतिधर्ता त्रिणवत्रयस्त्रि एशौ त्वा स्तोमौ पृथिव्या ॥ श्रयतां वैश्वदेवाग्निमारुते उक्थे अव्यथयन्ती स्तभ्नीता ए शाक्वररैवते सामनी प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षायर्.षयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिणा प्रथन्तु विधर्ता चाय-मधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य पृष्ठे सुवर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥ 6 (प्रतीची दिङ् – मरुतस्ते देवा अधिपतय – श्चत्वारिण्शच्च) (A2) TS 4.4.3.1 अयं पुरो हरिकेशः सूर्यरिश्मस्तस्य रथगृथ्सश्च रथौजाश्च

सेनानिग्रामण्यौ पुञ्जिकस्थला च कृतस्थला चाफ्सरसौ यातुधाना

TS 4.4.3.2

नुम्लोचन्ती चाफ्सरसौ सार्पा हेतिर व्याघ्राः प्रहेति-रय-मुत्तराथ्
सांयँद्वसु-स्तस्य सेनजिच्च सुषेणश्च सेनानिग्रामण्यौ विश्वाची
च घृताची चाफ्सरसा वापो हेतिर वातः प्रहेति रयमुपर्यर् वाग्वसुस्तस्य तार्क्य-श्चारिष्टनेमिश्च सेनानिग्रामण्यावुर्वशी च
पूर्वचित्तिश्चा-फ्सरसौ विद्युद्धेति-रवस्फूर्जन् प्रहेति-स्तेभ्यो
नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं - [] 8

TS 4.4.3.3

```
्रंयच्छ दिवं दृ७्ह दिवं मा हिं्सीर्विश्वस्मै प्राणायापानाय
्। । । । । । व्यानायोदानाय प्रतिष्ठायै चरित्राय सूर्यस्त्वाऽभि पातु मह्या स्वस्त्या
() छर्दिषा शन्तमेन तया देवतया ऽङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ॥
प्रोथदश्चो न यवसे अविष्यन्. यदा महः सँवरणाद् व्यस्थात् ।
आदस्य वातो अनु वाति शोचिरध स्म ते व्रजनं कृष्णमस्ति ॥ 9
(प्रम्लोचन्ती च – य७ – स्वस्त्या – ऽष्टाविङ्शतिश्च) (A3)
TS 4.4.4.1
अग्निर्मूर्द्धा दिवः ककुत् पतिः पृथिव्या अयं।
अपार् रेतार्सि जिन्वति ॥
त्वामग्ने पुष्करादद्ध्यथर्वा नि–रमन्थत ।
मूर्द्ध्नो विश्वस्य वाघतः ॥
। ।
अयमग्निः सहस्रिणो वाजस्य शतिनस्पतिः ।
मूर्द्धा कवी रयीणां ॥
्। । । । । । । । । । । भवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यज्ञा नियुद्धिः सचसे शिवाभिः ।
```

दिवि मूर्द्धानं दिधषे सुवर्.षां जिह्वामग्ने चकृषे हव्यवाहं ॥ अबोद्ध्यग्निः समिधा जनानां – [] 10 प्रति धेनु-मिवायती-मुषासं । यह्ना इव प्र वया मुज्जिहानाः प्र भानवः सिस्रते नाकमच्छ ॥ अवोचाम कवये मेद्ध्याय वचो वन्दारु वृषभाय वृष्णे । गविष्ठिरो नमसा स्तोममग्नौ दिवीव रुक्म-मुर्व्यञ्च-मश्रेत् ॥ जनस्य गोपा अजिनष्ट जागृविरग्निः सुदक्षः सुविताय नव्यसे । घृतप्रतीको बृहता दिविस्पृशा द्युमद् वि भाति भरतेभ्यः शुचिः॥ त्वामग्ने अङ्गिरसो - [] 11 TS 4.4.4.3 गुहा हित-मन्वविन्द-ञ्छिश्रियाणं वनेवने । स जायसे मथ्यमानः सहो महत् त्वामाहुः सहसस्पुत्रमङ्गिरः ॥ यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरोहितमग्निं नरस्त्रिषधस्थे स-मिन्धते । इन्द्रेण देवैः सरथ्ं स बर्.हिषि सीद्रित्त होता युज्याय सुक्रतुः ॥ त्वां चित्रश्रवस्तम हवन्ते विक्षु जन्तवः।

```
शोचिष्केशं पुरुप्रियाग्ने हव्याय वोढवे ॥
संखायः सं वः सम्यञ्च-मिष् ७ – [ ] 12
TS 4.4.4.4
।
स्तोमं चाग्नये।
वर्.षिष्ठाय क्षितीना-मूर्जो नप्त्रे सहस्वते ॥
स एसमिद् युवसे वृषन्नग्ने विश्वान्यर्य आ।
इडस्पदे समिद्ध्यसे स नो वसून्याऽऽ भर ॥
एना वो अग्निं नमसोर्जो नपातमा हुवे।
प्रियं चेतिष्ठ-मरति स्वद्ध्वरं विश्वस्य दूतममृतं ॥
स योजते अरुषो विश्वभोजसा स दुद्रवथ् स्वाहृतः।
स्ब्रह्मा यज्ञः सुशमी – [ ] 13
TS 4.4.4.5
वसूनां देव ए राधो जनानां ॥
। । । । । । उदस्य शोचि-रस्थादा-जुह्वानस्य मीढुषः ।
उद्-धूमासो अरुषासो दिविस्पृशः स-मिन्धिते नरः ॥
अग्ने वाजस्य गोमत ईशानः सहसो यहो ।
```

```
अस्मे धेहि जातवेदो महि श्रवः ॥
। ।
स इधानो वसुष्कवि-रग्निरीडेन्यो गिरा।
रेवदस्मभ्यं पुर्वणीक दीदिहि॥
थ्यो राजन्नुत त्मनाऽग्ने वस्तो – रुतोषसः ।
स तिंग्मजंभ - [] 14
TS 4.4.4.6
रक्षसो दह प्रति॥
आ ते अग्न इधीमहि द्युमन्तं देवाजरं।
यद्ध स्या ते पनीयसी समिद्-दीदयति द्यवीष अस्तोतृभ्य आ भर ॥
आ ते अग्न ऋचा हविः शुक्रस्य ज्योतिष-स्पते ।
। । । । । । ।
सुश्चन्द्र दस्म विश्पते हव्यवाट् तुभ्य ् हूयत इष ७ स्तोतृभ्य
आ भर॥
उभे सुश्चन्द्र सर्पिषो दवी श्रीणीष आसनि ।
उतो न उत पुपूर्या [ ] 15
```

```
TS 4.4.4.7
उक्थेषु शवसस्पत इष र स्तोतृभ्य आ भर ॥
अग्ने तमद्याश्चं न स्तोमैः क्रतुं न भद्र ए हृदिस्पृशं ।
।
ऋद्ध्यामा त ओहैः॥
अधा ह्यग्ने क्रतोर्भद्रस्य दक्षस्य साधोः ।
रथीर्.ऋतस्य बृहतो बभूथ ॥
आभिष्टे अद्य गीर्भिर्गृणन्तोऽग्ने दाशेम ।
प्रते दिवो न स्तनयन्ति शृष्माः ॥
एभिनों अर्केभवा नो अर्वाङ्ख् - [] 16
TS 4.4.4.8
सुवर्न ज्योतिः।
अग्ने विश्वेभिः सुमना अनीकैः ॥
अग्निण् होतारं मन्ये दास्वन्तं वसोः सूनुण् सहसो जातवेदसं।
विप्रं न जातवेदसं।
य ऊर्द्ध्वया स्वद्ध्वरो देवो देवाच्या कृपा।
```

```
अग्ने त्वं नो अन्तमः।
उत त्राता शिवो भव वरूथ्यः ॥
तं त्वां शोचिष्ठ दीदिवः।
सुम्नाय नून-मीमहे सिखिभ्यः ॥
वस्रिग्निर्वसुश्रवाः ()।
अच्छा निक्ष द्युमत्तमो रियं दाः ॥ 17
(जनाना – मङ्गिरस – इष्ट् – सुशमी – तिग्मजंभ – पुपूर्या –
अर्वाङ् - वसुश्रवाः - पञ्च च) (A4)
इन्द्राग्निभ्यां त्वा सयुजा युजा युनज्म्याघाराभ्यां तेजसा
वर्चसोक्थेभिः स्तोमेभि इछन्दोभी रय्यै पोषाय सजातानां
रभ्रयन्ती मेघयन्ती वर्.षयन्ती चुपुणीका नामासि प्रजापतिना त्वा
। । । । । । । विश्वाभिर्द्धीभि-रुप दधामि पृथिव्युदपुर-मन्नेन विष्टा मनुष्यास्ते
गोप्तारो ऽग्निर्वियत्तोऽस्यां तामहं प्र पद्ये सा – [ ] 18
```

TS 4.4.5.2

मे शर्म च वर्म चास्त्विधद्यौ-रन्तिरक्षं ब्रह्मणा विष्टा मरुतस्ते

गोप्तारो वायुर्वियत्तोऽस्यां तामहं प्र पद्ये सा मे शर्म च वर्म चास्तु

द्यौ-रपराजिताऽमृतेन विष्टाऽऽदित्यास्ते गोप्तारः सूर्यो वियत्तो ऽस्यां

तामहं प्र पद्ये सा मे शर्म च वर्म चास्तु ॥ 19

(सा - ऽष्टाचत्वारिष्शच्च) (A5)

TS 4.4.6.1

बृहस्पतिस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे ज्योतिष्मतीं विश्वस्मै
प्राणायापानाय विश्वं ज्योतिर्यच्छाग्निस्ते ऽधिपतिर् विश्वकर्मा त्वा
सादयत्वन्तरिक्षस्य पृष्ठे ज्योतिष्मतीं विश्वस्मै प्राणायापानाय विश्वं
ज्योतिर्यच्छ वायुस्तेऽधिपतिः प्रजापतिस्त्वा सादयतु दिवः पृष्ठे
ज्योतिष्मतीं विश्वस्मै प्राणायापानाय विश्वं ज्योतिष्मतीं विश्वस्मै प्राणायापानाय विश्वं
तेऽधिपतिः पुरोवातसनि–रस्यभ्रसनि–रिस विद्यु थ्सनि – [] 20

TS 4.4.6.2

-रिस स्तनियत्नु सिनिरिस वृष्टिसिनिरस्य – ग्नेर्यान्यिस देवाना – मग्नेयान्यसि वायोर्यान्यसि देवानां वायोयान्यस्यन्तरिक्षस्ययान्यसि देवाना-मन्तरिक्षयान्यस्य-न्तरिक्ष-मस्यन्तरिक्षाय त्वा सलिलाय त्वा सणींकाय त्वा सतीकाय त्वा केताय त्वा प्रचेतसे त्वा विवस्वते त्वा । । । । । । विवस्त्वा ज्योतिष आदित्येभ्यस्त्वर्चे त्वा रुचे त्वा द्युते त्वा () भासे त्वा ज्योतिषे त्वा यशोदां त्वा यशसि तेजोदां त्वा तेजसि पयोदां त्वा पयसि वर्चोदां त्वा वर्चिस द्रविणोदां त्वा द्रविणे सादयामि तेनर्.षिणा तेन ब्रह्मणा तया देवतया ऽङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ॥ 21 (विद्युथ्सनिर् – द्युते त्वै – कान्नत्रि एशच्चं) (A6) TS 4.4.7.1 भ्यस्कृदिस विरवस्कृदिस प्राच्यस्यूर्द्ध्वाऽस्य-न्तरिक्षसदस्य-न्तरिक्षे सीदा-फ्सुषदिस ३येनसदिस गृद्धसदिस सुपर्णसदिस नाकसदिस पृथिव्यास्त्वा द्रविणे सादयाम्य-न्तरिक्षस्य त्वा द्रविणे सादयामि दिवस्त्वा द्रविणे सादयामि दिशां त्वा द्रविणे सादयामि द्रविणोदां त्वा द्रविणे सादयामि प्राणं मे पाह्यपानं मे पाहि व्यानं में - [] 22

TS 4.4.7.2 पाह्यायुर्मे पाहि विश्वायुर्मे पाहि सर्वायुर्मे पाह्यग्ने यत् ते पर 🗸 हन्नाम तावेहि सर् रभावहै पाञ्च जन्येष्व-प्येद्ध्यग्ने यावा अयावा एवा ऊमाः सब्दः सगरः सुमेकः ॥ 23 (व्यानं मे-द्वात्रिण्शच्च) (८१७) TS 4.4.8.1 अग्निना विश्वाषाट् सूर्येण स्वराट् क्रत्वा राचीपतिर्. ऋषभेण त्वष्टा यज्ञेन मघवान् दक्षिणया सुवर्गो मन्युना वृत्रहा सौहार्द्येन तनूधा अन्नेन गयः पृथिव्याऽसनो दृग्भि–रन्नादो वषट्कारेणर्द्धः साम्ना तनूपा विराजा ज्योतिष्मान् ब्रह्मणा सोमपा गोभिर्यज्ञं दाधार क्षत्रेण मनुष्या-नश्चेन च रथेन च वज्यृतुभिः प्रभुः संवथ्सरेण परिभू स्तपसाऽनाधृष्टः सूर्यः सन् तनूभिः ॥ 24 (अग्नि – नैकान्नपंञ्चाशत्) (A8) TS 4.4.9.1 प्रजापतिर्मनसा उन्धोऽच्छेतो धाता दीक्षाया एं सविता भृत्यां पूषा सोमक्रयण्यां वरुण उपनब्दो ऽसुरः क्रीयमाणो मित्रः क्रीतः

शिपिविष्ट आसादितो नरन्धिषः प्रोह्यमाणो ऽधिपतिरागतः प्रजापतिः प्रणीयमानो अग्निराग्नीद्ध्रे बृहस्पतिराग्नीद्ध्रात् प्रणीयमान इन्द्रो हिवर्द्धाने ऽदितिरासादितो विष्णुरुपाविह्नयमाणो ऽथर्वोपोत्तो यमोऽभिषुतो ऽपूतपा आधूयमानो वायुः पूयमानो मित्रः क्षीरश्रीर्मन्थी मक्तुश्रीवैश्वदेव उन्नीतो रुद्र () आहुतो वायुरावृत्तो नृचक्षाः प्रतिख्यातो भक्ष आगतः पितृणां नाराश्र सो ऽसुरातः सिन्धु-रवभृथ-मवप्रयन्थ् समुद्रो ऽवगतः सलिलः प्रप्लुतः सुवरुद्धं गतः ॥ 25 (रुद्र – एकविण्शतिश्च) (A9) TS 4.4.10.1 कृतिका नक्षत्र-मग्निर्देवताऽग्ने रुचः स्थ प्रजापतेर्द्धातुः । । । । । सोमस्यर्चे त्वा रुचे त्वा द्युते त्वा भासे त्वा ज्योतिषे त्वा रोहिणी नक्षत्रं प्रजापतिर्देवता मृगशीर्.षं नक्षत्र ७ सोमो देवता ऽऽर्द्रा नक्षत्र ७ रुद्रो देवता पुनर्वसू नक्षत्रमदितिर्देवता-तिष्यो नक्षत्रं बृहस्पतिर्देवता

TS 4.4.10.2

-मर्यमा देवता फल्गुनी नक्षत्रं भगो देवता हस्तो नक्षत्र ए सिवता तेवता चित्रा नक्षत्र मिन्द्रो देवता स्वाती नक्षत्रं वायुर्देवता विशाखे नक्षत्रमिन्द्रा देवता उनूराधा नक्षत्रं मित्रो देवता रोहिणी नक्षत्रमिन्द्रो देवता विचृतौ नक्षत्रं पितरो देवता उषाढा नक्षत्रमापो नक्षत्रमिन्द्रो देवता विचृतौ नक्षत्रं पितरो देवता उषाढा नक्षत्रमापो तेवता उषाढा नक्षत्रमापो तेवता उषाढा नक्षत्रं विश्वे देवा देवता श्रोणा नक्षत्रं विष्णुर्देवता निष्णुर्देवता नक्षत्रं वक्षां नक्षत्रं नक्षत्रं नक्षत्रं वक्षां नक्षत्रं वक्षत्रं नक्षत्रं नक्षत्रं नक्षत्रं वक्षत्रं नक्षत्रं नक्षत्रं वक्षत्रं नक्षत्रं नक्षत्रं वक्षत्रं नक्षत्रं नक

TS 4.4.10.3

TS 4.4.11.1 मधुश्च माधवश्च वासन्तिकावृतू शुक्रश्च शुचिश्च ग्रैष्मावृतू नभश्च नभस्यश्च वार्.षिकावृतू इषश्चोर्जश्च शारदावृतू सहश्च सहस्यश्च हैमन्तिकावृतू तपश्च तपस्यश्च शैशिरावृत् अग्ने-रन्तः ३ लेषोऽसि कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधीः कल्पन्तामग्नयः पृथङ् मम ज्यैष्ठ्याय सव्रता – [] 29 TS 4.4.11.2 ये उग्नयः समनसो उन्तरा द्यावापृथिवी शैशिरावृतू अभि कल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभि सं विशन्तु संयच्च प्रचेताश्चाग्नेः सोमस्य सूर्यस्यो-ग्रा च भीमा च पितृणां वमस्येन्द्रस्य धुवा च पृथिवी च देवस्य सवितुर्मरुतां वरुणस्य धर्ती च धरित्री च मित्रावरुणयोर् मित्रस्य धातुः प्राची च प्रतीची च वसूना ुर रुद्राणा – [] 30 TS 4.4.11.3 -मादित्यानां ते तेऽधिपतयस्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जंभे दधामि सहस्रस्य प्रमा असि सहस्रस्य प्रतिमा असि सहस्रस्य विमा असि सहस्रस्योन्मा असि साहस्रोऽसि सहस्राय त्वेमा में अग्न इष्टका धेनवः सन्त्वेका च शतं च सहस्रं चायुतं च - [] 31

TS 4.4.11.4

नियुतं च प्रयुतं चार्बुदं च न्यर्बुदं च समुद्रश्च मद्ध्यं चान्तश्च परार्द्धश्चेमा मे अग्न इष्टका धेनवः सन्तु षष्टिः सहस्रमयुत-मक्षीयमाणा ऋतस्थाः स्थर्तावृधो घृतश्चुतो मधुश्चुत ऊर्जस्वतीः स्वधाविनीस्ता में अग्न इष्टका धेनवः सन्तु विराजो नाम कामदुघा अमुत्रामुष्मिन् लोके ॥ 32

, (सव्रता – रुद्राणा – मयुतञ्च – पञ्चचत्वारिध्शच्च) (A11)

TS 4.4.12.1

समिद्-दिशामाशयां नः सुवर्विन्मधो-रतो माधवः पात्वस्मान् । अग्निर्देवो दुष्टरीतु-रदाभ्य इदं क्षत्रण् रक्षतु पात्वस्मान् ॥ रथन्तरण् सामभिः पात्वस्मान् गायत्री छन्दसां विश्वरूपा । त्रिवृत्रों विष्ठया स्तोमो अहा ए समुद्रो वात इदमोजः पिपर्तु ॥ उग्रा दिशा-मभिभूतिर्वयोधाः शुचिः शुक्रे अहन्योजसीना । इन्द्राधिपतिः पिपृतादतों नो मर्हि – [] 33

```
TS 4.4.12.2
क्षत्रं विश्वतो धारयेदं ॥
बृहत् साम क्षत्रभृद्-वृद्धवृष्णियं त्रिष्टुभौजः शुभित-मुग्रवीरं।
इन्द्र स्तोमेन पञ्चदशेन मद्ध्यमिदं वातेन सगरेण रक्ष ॥
प्राची दिशाण् सहयशा यशस्वती विश्वे देवाः प्रावृषा ऽह्णाण्
स्वर्वती ।
इदं क्षत्रं दुष्टर-मस्त्वोजो ऽनाधृष्ट् सहस्रियण् सहस्वत् ॥
वैरूपे सामन्निह तच्छकेम जगत्यैनं विक्ष्वाऽऽ वेशयामः।
विश्वे देवाः सप्तदशेन – [ ] 34
TS 4.4.12.3
वर्च इदं क्षत्र ् सलिलवात – मुग्रं ॥
धर्त्री दिशां क्षत्रमिदं दाधारोपस्थाऽऽशानां मित्रवदस्त्वोजः ।
।
मित्रावरुणा शरदाऽह्नां चिकिलू अस्मै राष्ट्राय महि शर्म यच्छतं ॥
वैराजे सामन्निध मे मनीषाऽनुष्टुभा संभृतं वीर्य ए सहः।
्रदं क्षत्रं मित्रवदार्द्रदानु मित्रावरुणा रक्षत-माधिपत्यैः ॥
```

सम्राड् दिशा ए सहसाम्नी सहस्वत्यृतुर्. हेमन्तो विष्ठया नः पिपर्तु । अवस्युवाता - [] 35 TS 4.4.12.4 बृहतीर्नु शक्वरीरिमं यज्ञमवन्तु नो घृताचीः॥ । । । । । सुवर्वती सुदुघा नः पयस्वती दिशां देव्यवतु नो घृताची । त्वं गोपाः पुरएतोत पश्चाद् बृहस्पते याम्यां युङ्ग्धि वाचं ॥ ऊर्द्ध्वा दिशाण् रन्तिराशौषधीनाण् संवथ्सरेण सविता नो अहां। रेवथ् सामातिच्छन्दा उ छन्दो ऽजातशत्रुः स्योना नो अस्तु ॥ स्तोमत्रयस्त्रिण्शे भुवनस्य पत्नि विवस्वद्वाते अभि नो – [] 36 TS 4.4.12.5 गृणाहि । घृतवती सवित-राधिपत्यैः पयस्वती रन्ति-राशा नो अस्तु ॥ धुवा दिशां विष्णुपल्यघोरा उस्येशाना सहसो या मनोता । बृहस्पतिर् मातरिश्वोत वायुः सन्धुवाना वाता अभि नो गृणन्तु ॥ विष्टंभो दिवो धरुणः पृथिव्या अस्येशाना जगतो विष्णुपत्नी । विश्वव्यंचा इषयन्ती सुभूतिः शिवा नो अस्त्वदितिरुपस्थे ॥

चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः

वैश्वानरो न ऊत्या र पृष्टो दिव्य र , पृष्टो दिव्य र , ने ने । , रिन्वदनुमते त्वं र , रिन्वदनुमते त्वं र , को अद्य युङ्के र ॥ 37 । अधि न सप्तदशेना – ऽवस्युवाता – अभि नो – ऽनु न – श्वतुर्दश च) (A12)

चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः

First and Last Padam of Fourth Prasnam of Kandam 4 :
(रिश्मिरिस – को अद्य युङ्के)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.4.1 **Appendix**

<u>4.4.10.3 – पूर्णा पश्चाद्</u>> <u>यत् ते देवा अदध</u>ः > पूर्णा पश्चादुत पूर्णा पुरस्तादुन्मध्यतः पौर्णमासी जिगाय । तस्यान् देवा अधि संवसन्त उत्तमे नाक इह मादयन्तां ॥ यते देवा अद्धुर भागधेयममावास्ये संवसन्तो महित्वा । सानो यज्ञं पिपृहि विश्ववारे रियं नो धेहि सुभगे सुवीरं ॥

(Appearing in TS **3.5.1.1**)

<u>4.4.12.5 – वैश्वानरो न ऊत्या</u>>ं, पृष्टो दिव्य>ं <mark>वैश्वानरो न ऊत्या</mark>ऽऽ प्र यातु परावतः । अग्निरुक्थेन वाहसा ॥ पृ<mark>ष्टो दिवि</mark> पृष्टो अग्निः पृथिव्यां पृष्टो विश्वा ओषधीरा विवेश । वैश्वानरः सहसा पृष्टो अग्निः सनो दिवा स रिषः पातु नक्तं॥ (Appearing in TS 1.5.11.1)

चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः

```
। । 5 । 6
4.4.12.5 - न नो द्यानमित | , रिन्वदन्मते त्वं >
अन् नोऽद्याऽनुमतिर्यज्ञं देवेषु मन्यतां ।
ा । । ।
अग्निश्च हव्यवाहनो भवतां दाशुषे मयः॥
। ।
<mark>अन्विदनुमते त्वं</mark> मन्यासै राञ्चनः कृधि ।
क्रत्वे दक्षाय नो हिनु प्रण आयू ्षि तारिषः ॥
(Appearing in TS 3.3.11.4)
<u>4.4.12.5 – कया नश्चित्र आभुवत्</u>>  | , को अद्य युद्धे <math>> 
न्या नश्चित्र आभुवदूती सदा वृधः सखा । कया राचिष्ठया वृता ॥
को अद्य युद्धे धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्.हणायून् ।
आसिन्नेषून् हथ्स्वसो मयोभून् य एषां भृत्यामृणधथ् स जीवात् ॥
(Appearing in TS 4.2.11.3)
```

चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4.5 चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – होमविधिनिरूपणं

नमस्ते रुद्र मन्यव उतो त इषवे नमः।

नमस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते नमः॥

या त इषुः शिवतमा शिवं बभूव ते धनुः।

शिवा शरव्या या तव तया नो रुद्र मृडय॥

या ते रुद्र शिवा तनूरघोरा ऽपापकाशिनी।

तया नस्तनुवा शन्तमया गिरिशन्ताभि चाकशीहि॥

यामिषुं गिरिशन्त हस्ते – [] 1

TS 4.5.1.2

बिभर्षस्तवे।

शिवां गिरित्र तां कुरु मा हि ्सीः पुरुषं जगत्॥ - । । । शिवेन वचसा त्वा गिरिशाच्छा वदामसि।

```
यथा नः सर्वमि-ज्जगदयक्ष्म ए सुमना असत्॥
अद्ध्यवोचदधिवका प्रथमो दैव्यो भिषक् ।
अही⊌श्च सर्वान् जंभयन्थ् सर्वाश्च यातुधान्यः ॥
असौ यस्ताम्रो अरुण उत बभुः सुमङ्गलः ।
ये चेमा ्र रुद्रा अभितो दिक्षु - [] 2
TS 4.5.1.3
श्रिताः सहस्रशो ऽवैषा 🗸 हेर्ड ईमहे ॥
असौ यो ऽवसर्पति नीलग्रीवो विलोहितः ।
उतैनं गोपा अदुशन्–नदुशन्–नुदहार्यः ।
उतैनं विश्वा भूतानि स दृष्टो मृडयाति नः ॥
नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे ।
अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्यो ऽकरन्नमः ॥
प्र मुञ्च धन्वनस्त्व-मुभयो-रार्लियोज्याः ।
याश्च ते हस्त इषवः - [] 3
```

```
TS 4.5.1.4
परा ता भगवो वप ॥
अवतत्य धनुस्त्व एं सहस्राक्ष शतेषुधे ।
निशीर्य शल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव ॥
विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवा 💇 उत ।
। । । । । अनेशत्रस्येषव आभुरस्य निषङ्गिधेः ॥
या ते हेतिमीं ढुष्टम हस्ते बभूव ते धनुः।
तयाऽस्मान्. विश्वत स्त्वमयक्ष्मया परिब्भुज ॥
नमस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णवे ।
उभाभ्या () मृत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वने ॥
परि ते धन्वनो हेतिरस्मान् वृणकु विश्वतः ।
अथो य इषुधिस्तवारे अस्मन्नि धेहि तं ॥ 4
।
(हस्ते – दिक्ष्वि – षव – उभाभ्यां – द्वाविध्शतिश्च) (A1)
TS 4.5.2.1
नमो हिरण्यबाहवे सेनान्ये दिशां च पतये नमो
नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः पशूनां पतये नमो
```

नमः सस्पिञ्जराय त्विषीमते पथीनां पतये नमो नमो बभ्लुशाय विव्याधिने-ऽन्नानां पतये नमो नमो हरिकेशायो-पवीतिने पुष्टानां पतये नमो ा । नमो भवस्य हेत्यै जगतां पतये नमो नमो रुद्राया-तताविने क्षेत्राणां पतये नमो नमः सूताया-हन्त्याय वनानां पतये नमो नमो - [] 5 TS 4.5.2.2 रोहिताय स्थपतये वृक्षाणां पतये नमो नमो मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पतये नमो नमो भुवन्तये वारिवस्कृता-यौषधीनां पतये नमो नम उच्चैघीषाया क्रन्दयते पत्तीनां पतये नमो ा । । । नमः कृथ्स्नवीताय धावते सत्वनां पतये नमः ॥ 6 (वनानां पतये नमो नम – एकान्नत्रि एशच्च) (A2) TS 4.5.3.1 नमः सहमानाय निव्याधिन आव्याधिनीनां पतये नमो नमः ककुभाय निषङ्गिणे स्तेनानां पतये नमो

नमो निषङ्गिण इषुधिमते तस्कराणां पतये नमो नमो वञ्चते परिवञ्चते स्तायूनां पतये नमो नमो निचेरवे परिचरायारण्यानां पतये नमो नमः सृकाविभ्यो जिघा एसद्भ्यो मुष्णतां पतये नमो नमो ऽसिमद्भ्यो नक्तं चरद्भ्यः प्रकृन्तानां पतये नमो नम उष्णीषिणे गिरिचराय कुलुञ्चानां पतये नमो नम - [] 7 TS 4.5.3.2 इषुमद्भ्यो धन्वाविभ्यश्च वो नमो नम आतन्वानेभ्यः प्रतिद्धानेभ्यश्च वो नमो नम आयच्छद्भ्यो विसृजद्भ्यश्च वो नमो नमोऽस्यद्भ्यो विद्ध्यद्भ्यश्च वो नमो नम आसीनेभ्यः शयानेभ्यश्च वो नमो नमः स्वपद्भ्यो जाग्रद्भ्यश्च वो नमो नमस्तिष्ठद्भ्यो धावद्भ्यश्च वो नमो

नमः सभाभ्यः सभापतिभ्यश्च वो नमो नमो अश्वेभ्यो ऽश्वपतिभ्य () श्च वो नमः ॥ **8** । (कुलुञ्चानां पतये नमो नमो – ऽश्वपतिभ्य – स्त्रीणि च) (A3) TS 4.5.4.1 ा । नम आव्याधिनीभ्यो विविद्ध्यन्तीभ्यश्च वो नमो नम उगणाभ्य-स्तृ एहतीभ्यश्च वो नमो । । नमो गृथ्सेभ्यो गृथ्सपतिभ्यश्च वो नमो ा । नमो व्रातेभ्यो व्रातपतिभ्यश्च वो नमो नमो गणेभ्यो गणपतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमो नमो महद्भ्यः क्षुल्लकेभ्यश्च वो नमो नमो रथिभ्यो-ऽरथेभ्यश्च वो नमो नमो रथेभ्यो - [] 9 TS 4.5.4.2 रथपतिभ्यश्च वो नमो ा नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्च वो नमो

नमः क्षतृभ्यः संग्रहीतृभ्यश्च वो नमो नमस्तक्षभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नमो नमः कुलालेभ्यः कमरिभ्यश्च वो नमो नमः पुञ्जिष्टेभ्यो निषादेभ्यश्च वो नमो नम इषुकृद्भ्यो धन्वकृद्भ्यश्च वो नमो नमो मृगयुभ्यः श्वनिभ्यश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपतिभ्यश्च () वो नमः ॥ 10 ्।। । (रथेभ्यः – श्वपतिभ्यश्च – हे च) (A4) TS 4.5.5.1 नमो भवाय च रुद्राय च नमः शर्वाय च पशुपतये च । । । नमो नीलग्रीवाय च शितिकण्ठाय च नमः कपर्दिने च व्युप्तकेशाय च नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च नमो गिरिशाय च शिपिविष्टाय च नमो मीढुष्टमाय चेषुमते च नमो हस्वाय च वामनाय च नमो बृहते च वर्षियसे च नमो वृद्धाय च सँवृद्ध्वने च-[] 11

TS 4.5.5.2 नमः शिघ्रियाय च शिभ्याय च नम ऊर्म्याय चावस्वन्याय च नमः स्रोतस्याय च द्वीप्याय च ॥ 12 । (सँवृद्ध्वने च – पञ्चविष्शतिश्च) (A5) नमो मद्ध्यमाय चापगल्भाय च नमो जघन्याय च बुद्धनयाय च नमः सोभ्याय च प्रतिसर्याय च नमो याम्याय च क्षेम्याय च नम उर्वर्याय च खल्याय च नमः २लोक्याय चावसान्याय च । । । । । । । नमो वन्याय च कक्ष्याय च नमः श्रवाय च प्रतिश्रवाय च —[] 13 TS 4.5.6.2 नम आशुषेणाय चाशुरथाय च नमः शूराय चावभिन्दते च नमो वर्मिणे च वरूथिने च नमो बिल्मिने च कवचिने च नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च ॥ 14 । (प्रतिश्रवाय च – पञ्चविण्ञतिश्च) (A6)

नमो दुन्दुभ्याय चाहनन्याय च नमो धृष्णवे च प्रमृशाय च नमो दूताय च प्रहिताय च नमो निषङ्गिणे चेषुधिमते च नम स्तीक्ष्णेषवे चायुधिने च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च नमः स्रुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सरस्याय च नमो नाद्याय च वैशन्ताय च -[] 15 TS 4.5.7.2 नमः कूप्याय चावट्याय च नमो वर्ष्याय चावर्ष्याय च नमो मेघ्याय च विद्युत्याय च नम ईद्धियाय चातप्याय च नमो वात्याय च रेष्मियाय च नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय च ॥ 16 (वैशन्तायं च – त्रिण्शच्चं) (A7) TS 4.5.8.1 नमः सोमाय च रुद्राय च नमस्ताम्राय चारुणाय च । । । । । । — । नमः राङ्गाय च पशुपतये च नम उग्राय च भीमाय च नमो अग्रेवधाय च दूरेवधाय च नमो हन्त्रे च हनीयसे च नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमस्ताराय

नमः शंभवे च मयोभवे च नमः शङ्करायं च मयस्करायं च नमः शिवाय च शिवतराय च - [] 17 TS 4.5.8.2 । । । । । । । । नमः प्रतरणाय चोत्तरणाय च नम आतार्याय चालाद्याय च नमः शष्याय च फेन्याय च नमः सिकत्याय च प्रवाह्याय च ॥ 18 (शिवतराय च - त्रिप्शच्च) (A8) TS 4.5.9.1 नम इरिण्याय च प्रपथ्याय च नमः कि ्शिलाय च क्षयणाय च नमः कपर्दिने च पुलस्तये च नमो गोष्ठ्याय च गृह्याय च नमस्तल्प्याय च गेह्याय च नमः काट्याय च गह्वरेष्ठाय च नमो हिद्याय च निवेष्याय च नमः पा एसव्याय च रजस्याय च नमः शुष्क्रयाय च हरित्याय च नमो लोप्याय चोलप्याय च-[] 19 TS 4.5.9.2 नम ऊर्व्याय च सूर्म्याय च नमः पर्ण्याय च पर्णशद्याय च नमोऽपगुरमाणाय चाभिघ्नते च नम आक्खिदते च प्रक्खिदते च

```
नमो वः किरिकेभ्यो देवाना एं हृदयेभ्यो
नमो विक्षीणकेभ्यो
नमो विचिन्वत्केभ्यो
नम आनिर्. हतेभ्यो
नम आमीवत्केभ्यः ॥ 20
।
(उलप्याय च – त्रयस्त्रिण्शच्च) (A9)
TS 4.5.10.1
द्रापे अन्धसस्पते दरिद्रन्नीललोहित ।
एषां पुरुषाणामेषां पशूनां मा भेर् माऽरो मो एषां किञ्चनाममत् ॥
या ते रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहभेषजी।
ा ।
शिवा रुद्रस्य भेषजी तया नो मृड जीवसे ॥
इमा एं रुद्राय तवसे कपर्दिने क्षयद्वीराय प्र भरामहे मितं ।
ा । । । । । यथा नः शमसद् द्विपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामे अस्मि – [ ] 21
TS 4.5.10.2
न्ननातुरं ॥
मृडा नो रुद्रो तनो मयस्कृधि क्षयद्वीराय नमसा विधेम ते।
```

यच्छं च योश्च मनुरायजे पिता तदश्याम तव रुद्र प्रणीतौ ॥

मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितं।

मा नो वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो – [] 22

TS 4.5.10.3

रुद्र रीरिषः॥

मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान् मा नो रुद्र भामितो वधीर्. हिवष्मन्तो नमसा विधेम ते॥ आरात्ते गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्नमस्मे ते अस्तु। आरात्ते गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्नमस्मे ते अस्तु। स्था च नो अधि च देव ब्रूह्यथा च नः शर्म यच्छ द्विबर्.हाः॥ स्तुहि – [] 23

TS 4.5.10.4

श्रुतं गर्त्तसदं युवानं मृगं न भीम-मुपहल्ल-मुग्रं।

मृडा जिरत्रे रुद्र स्तवानो अन्यन्ते अस्मित्रविपन्तु सेनाः॥

पिर णो रुद्रस्य हेतिर् वृणकु पिर त्वेषस्य दुर्मितिरघायोः।

अव स्थिरा मुघवद्भ्य-स्तनुष्व मीढ्वस्तोकाय तनयाय मृडय॥

```
मीढुंष्टम शिवतम शिवों नः सुमना भव।
परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृतिं वसान आ चर पिनाकं - [] 24
TS 4.5.10.5
बिभ्रदागिह ॥
विकिरिद विलोहित नमस्ते अस्तु भगवः ।
यास्ते सहस्र एं हेतयोऽन्य-मस्मन्नि वपन्तु ताः ॥
सहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्तव हेतयः।
तासामीशानो भगवः पराचीना मुखा कृधि ॥ 25
।
(अस्मिष्ट-स्तनुवः-स्तुहि-पिनाक-मेकान्नत्रिष्शच्च) (A10)
TS 4.5.11.1
सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्यां ।
तेषा 🗸 सहस्रयोजने ऽवधन्वानि तन्मसि ॥
। । ॥ । । ।
अस्मिन् महत्यर्णवे-ऽन्तरिक्षे भवा अधि ॥
।
नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः क्षमाचराः ॥
नीलग्रीवाः शितिकण्ठा दिवं एं रुद्रा उपश्रिताः ॥
ये वृक्षेषु सस्पिञ्जरा नीलग्रीवा विलोहिताः ॥
```

ये भूताना-मधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः ॥ ये अन्नेषु विविद्ध्यन्ति पात्रेषु पिबतो जनान् ॥ ये पथां पथिरक्षय ऐलबृदा यव्युधः ॥ ये तीर्थानि - 1 26 TS 4.5.11.2 प्रचरन्ति सृकावन्तो निषङ्गिणः ॥ य एतावन्तश्च भूया एसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे ॥ तेषा एं सहस्रयोजने ऽवधन्वानि तन्मसि ॥ नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामन्नं ्वातो वर्.षमिषवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर् दशोदीचीर् दशोर्द्ध्वा-स्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च () नो द्वेष्टि तं वो जंभे दधामि ॥ 27 (तीर्थानि – यश्च – षट् च) (A11)

 Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :

 (नमस्ते रुद्र – नमो हिरण्यबाहवे – नमः सहमानाय – नम

 (नमस्ते रुद्र – नमो हिरण्यबाहवे – नमः सहमानाय – नम

 अव्याधिनीभ्यो – नमो भवाय – नमो ज्येष्ठाय – नमो दुन्दुभ्याय

 – नमः सोमाय – नम इरिण्याय – द्रापे – सहस्रा – ण्येकादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-। । । । । । (नमस्ते रुद्र – नमो भवाय – द्रापे – सप्तवि ्शतिः)

First and Last Padam of Fifth Prasnam of Kandam 4:-। (नमस्ते रुद्र – तं वो जंभे दधामि)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥

चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

4.6 <u>चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रञ्नः – परिषेचन–संस्काराभिधानं</u> TS 4.6.1.1

अञ्मन्नूर्जं पर्वते शिश्रियाणां वाते पर्जन्ये वरुणस्य शुष्मे । अञ्मन्नूर्जं पर्वते शिश्रियाणां वाते पर्जन्ये वरुणस्य शुष्मे । । अद्भ्य ओषधीभ्यो वनस्पतिभ्योऽधि संभृतां तां न इषमूर्जं

धत्त मरुतः सं्रराणाः ॥

अञ्म ७ स्ते क्षुदमुं ते शुगृच्छतु यं द्विष्मः ॥

समुद्रस्य त्वाऽ*वाकया ऽग्ने परि व्ययामसि ।

पावको अस्मभ्य 🗸 शिवो भव ॥

हिमस्य त्वा जरायुणा उग्ने परि व्ययामसि ।

पावको अस्मभ्य 🕹 शिवो भव ॥

उप - [] 1

TS 4.6.1.2

-ज्मन्नुप वेतसेऽवत्तरं नदीष्वा । । । अग्ने पित्तमपामसि ॥

```
मण्डू कि ताभिरा गिह सेमं नो यज्ञं।
पावकवर्ण ए शिवं कृधि ॥
पावक आ चितयन्त्या कृपा।
क्षामन् रुरुच उषसो न भानुना ॥
तूर्वन् न यामन्नेतशस्य नू रण आ यो घृणे।
न ततृषाणो अजरः ॥
अग्ने पावक रोचिषा मन्द्रया देव जिह्नया।
आ देवान्. - [] 2
TS 4.6.1.3
विक्ष यिक्ष च ॥
स नः पावक दीदिवो ऽग्ने देवा ् इहाऽऽ वह ।
उप यज्ञ ए हविश्च नः ॥
। ।
अपामिदं न्ययन्थ् समुद्रस्य निवेशनं ।
ा । । । अन्यं ते अस्मत् तपन्तु हेतयः पावको अस्मभ्य ् शिवो भव॥
। ।
नमस्ते हरसे शोचिषे नमस्ते अस्त्वर्चिषे ।
```

अन्यं ते अस्मत् तपन्तु हेतयः पावको अस्मभ्य ए शिवो भव ॥ नृषदे वंड - [] 3 TS 4.6.1.4 -फ्सुषदे वड् वनसदे वड् बर्.हिषदे वट्थ् सुवर्विदे वट् ॥ ये देवा देवानां यज्ञिया यज्ञियाना ए संविध् सरीणमुप भागमासते । अहुतादो हिवषो यज्ञे अस्मिन्थ् स्वयं जुहुद्ध्वं मधुनो घृतस्य ॥ ये देवा देवेष्वधि देवत्वमायन्. ये ब्रह्मणः पुर एतारो अस्य । येभ्यो नर्ते पवते धाम किं चन न ते दिवो न पृथिव्या अधि स्नुषु ॥ प्राणदा - [] 4 TS 4.6.1.5 अपानदा व्यानदाश्चक्षुर्दा वर्चोदा वरिवोदाः । अन्यं ते अस्मत् तपन्तु हेतयः पावको अस्मभ्य 🗸 शिवो भव ॥ ा ॥ अग्निस्तिग्मेन शोचिषा यण्सिद्वश्चं न्यत्रिणं । अग्निर्नो वर्सते रयिं॥ ्रमैना ऽनीकेन सुविदत्रो अस्मे यष्टा देवा ् आयजिष्ठः स्वस्ति । । । । । अदब्धो गोपा उत नः परस्पा अग्ने द्युमदुत रेवद्–दिदीहि ॥ 5

(उप-देवान्-वट्-प्राणदा-श्रतुश्चत्वारिप्शच्च) (A1) **TS 4.6.2.1** य इमा विश्वा भुवनानि जुह्नदृषिर्.होता निषसादा पिता नः। स आशिषा द्रविणमिच्छमानः परमच्छदो वर आ विवेश ॥ विश्वकर्मा मनसा यद्विहाया धाता विधाता परमोत सन्दृक् । तेषामिष्टानि समिषा मदन्ति यत्र सप्तर्.षीन् पर एकमाहुः ॥ यो नः पिता जनिता यो विधाता यो नः सतो अभ्या सज्जजान । 6 TS 4.6.2.2 यो देवानां नामधा एक एव तर् संप्रञ्ञं भुवना यन्त्यन्या ॥ त आ ऽयजन्त द्रविण एं स-मस्मा ऋषयः पूर्वे जरितारो न भूना। असूर्ता सूर्ता रजसो विमाने ये भूतानि समकृण्वन्निमानि ॥ न तं वैदाथ य इदं जजानान्यद् युष्पाकमन्तरं भवाति । नीहारेण प्रावृता जल्प्या चासुतृप उक्थशास-श्ररन्ति ॥ परो दिवा पर एना - [] 7

TS 4.6.2.3 पृथिव्या परो देवेभि-रसुरैर्गुहा यत्। क स्वद्-गर्भ प्रथमं दद्ध आपो यत्र देवाः समगच्छन्त विश्वे ॥ तिमद्-गर्भं प्रथमं दद्ध आपो यत्र देवाः समगच्छन्त विश्वे । अजस्य नाभावद्ध्येक-मर्पितं यस्मिन्निदं विश्वं भुवनमधि श्रितं ॥ विश्वकर्मा ह्यजिनष्ट देव आदिद्-गन्धर्वो अभवद् द्वितीयः। तृतीयः पिता जनितौषधीना – [] 8 TS 4.6.2.4 -मपां गर्भं व्यद्धात् पुरुत्रा ॥ चक्षुषः पिता मनसा हि धीरो घृतमेने अजनन्नन्नमाने। यदेदन्ता अददृ ण्हन्त पूर्व आदिद् द्यावापृथिवी अप्रथेतां ॥ विश्वतश्रक्षु – रुत विश्वतोमुखो विश्वतोहस्त उत विश्वतस्पात् । सं बाहुभ्यां नमति सं पतत्रैर् द्यावापृथिवी जनयन् देव एकः ॥ ा । । । कि स्वदासी – दिधिष्ठान – मारंभणं कतमथ् स्वित् किमासीत् । यदी भूमिं जनयन् - [] 9

```
TS 4.6.2.5
विश्वकर्मा वि द्यामौर्णोन् महिना विश्वचक्षाः ॥
कि ए स्विद्-वनं क उस वृक्ष आसीद्-यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः।
मनीषिणो मनसा पृच्छतेदु तद्यदद्ध्यतिष्ठद् भुवनानि धारयन्न् ॥
या ते धामानि परमाणि या ऽवमा या मद्ध्यमा विश्वकर्मन्नुतेमा ।
शिक्षा सिखिभ्यो हिविषि स्वधावः स्वयं यजस्व तनुवं जुषाणः ॥
वाचस्पतिं विश्वकर्माणमूतये – [] 10
TS 4.6.2.6
मनोयुजं वाजे अद्या हुवेम ।
स नो नेदिष्ठा हवनानि जोषते विश्वशंभू - रवसे साधुकर्मा॥
विश्वकर्मन्. हविषा वावृधानः स्वयं यजस्व तनुवं जुषाणः ।
। । । । । । ।
मुह्यन्त्वन्ये अभितः सपता इहास्माकं मघवा सूरिरस्तु ॥
।
विश्वकर्मन्. हविषा वर्छनेन त्रातारमिन्द्र–मकृणोरवद्ध्यं ।
तस्मै विशः समनमन्त पूर्वीरयमुग्रो विहव्यो यथा उसत् ॥
समुद्राय वयुनाय सिन्धूनां पतये नमः ()।
```

नदीना एं सर्वासां पित्रे जुहुता विश्वकर्मणे विश्वा ऽहा ऽमर्त्य 💓 हविः ॥ 11 (जजानै – नौ – षधीनां – भूमिं जनयं – न्नूतये – नमो – नव च) (A2) TS 4.6.3.1 उदेनमुत्तरां नयाग्ने घृतेनाऽऽहुत । रायस्पोषेण सुं सृज प्रजया च धनेन च ॥ इन्द्रेमं प्रतरां कृधि सजाताना-मसद्-वशी। समेनं वर्चसा सृज देवेभ्यो भागधा असत्॥ यस्य कुर्मो हविगृहे तमग्ने वर्द्धया त्वं। तस्मै देवा अधि ब्रवन्नयं च ब्रह्मणस्पतिः॥ उद्गुत्वा विश्वे देवा – [] 12 TS 4.6.3.2 अग्ने भरन्तु चित्तिभिः। । । । । स नो भव शिवतमः सुप्रतीको विभावसुः ॥ पञ्च दिशो दैवीर्यज्ञमवन्तु देवीरपामितं दुर्मितं बाधमानाः।

```
रायस्पोषे यज्ञपति-माभजन्तीः ॥
रायस्पोषे अधि यज्ञो अस्थाथ् समिन्द्रे अग्नावधि मामहानः ।
उक्थपत्र ईड्यो गृभीतस्तप्तं घमं परिगृह्यायजन्त ॥
ा ।
ऊर्जा यद्-यज्ञमशमन्त देवा दैव्याय धर्त्रे जोष्ट्रे।
देवश्रीः श्रीमणाः शतपयाः – [] 13
TS 4.6.3.3
परिगृह्य देवा यज्ञमायन् ॥
ा । ।
सूर्यरिक्मर्.हरिकेशः पुरस्ताथ् सविता ज्योतिरुदयाण् अजस्रं ।
तस्य पूषा प्रसवं याति देवः संपञ्यन् विश्वा भुवनानि गोपाः ॥
देवा देवेभ्यो अद्ध्वर्यन्तो अस्थुर्वीत ए रामित्रे रामिता यजद्ध्यै।
तुरीयो यज्ञो यत्र हव्यमेति ततः पावका आशिषो नो जुषन्तां ॥
विमान एष दिवो मद्ध्य आस्त आपप्रिवान् रोदसी अन्तरिक्षं।
स विश्वाचीरभि - [] 14
TS 4.6.3.4
।
चष्टे घृताचीरन्तरा पूर्वमपरं च केतुं॥
। । । । । । । उक्षा समुद्रो अरुणः सुपर्णः पूर्वस्य योनिं पितुरा विवेश ।
```

```
मद्ध्ये दिवो निहितः पृठिञरञ्मा वि चक्रमे रजसः पात्यन्तौ ॥
इन्द्रं विश्वा अवीवृधन्थ् समुद्रव्यचसं गिरः ।
रथीतम् रथीनां वाजाना ए सत्पतिं पतिं ॥
सुम्नहूर्यज्ञो देवा ए आ च वक्षद् - यक्षदिग्निर्देवो देवा ए आ च वक्षत् ॥
वाजस्य () मा प्रसवेनोद्ग्राभेणो-दग्रभीत्।
अथा सपता ् इन्द्रों मे निग्राभेणाधरा ् अकः ॥
उद्ग्राभं च निग्राभं च ब्रह्म देवा अवीवृधन् ।
अथा सपत्नानिन्द्राग्नी मे विषूचीनान् व्यस्यतां ॥ 15
(देवाः – शतपया – अभि – वाजस्य – षड्विण्शतिश्च ) (A3)
TS 4.6.4.1
आशुः शिशानो वृषभो न युद्ध्मो घनाघनः क्षोभण-श्रर्.षणीनां ।
संक्रन्दनोऽनिमिष एकवीरः शतर् सेना अजयथ् साकमिन्द्रः ॥
संक्रन्दनेनानिमिषेण जिष्णुना युत्कारेण दुश्चयवनेन धृष्णुना ।
तदिन्द्रेण जयत तथ् सहद्ध्वं युधो नर इषुहस्तेन वृष्णा ॥
। । । । । । । । । । । । स इषुहस्तैः स निषंगिभिर्वशी स अस्रष्टा स युध इन्द्रो गणेन ।
```

```
स्रमृष्टजिथ् सोमपा बाहु शर्द्ध्यूर्द्ध्वधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता ॥
बृहस्पते परि <mark>दीया</mark> [ ] 16
TS 4.6.4.2
रथेन रक्षोहा ऽमित्रां अपबाधमानः।
प्रभञ्जन्थ् सेनाः प्रमृणो युधा जयन्नस्माक-मेद्ध्यविता रथानां ॥
गोत्रभिदं गोविदं वजुबाहुं जयन्तमज्म प्रमृणन्त-मोजसा।
इमण् संजाता अनु-वीरयद्ध्व-मिन्द्रण् सखायो उनु सण् रभद्ध्वं ॥
बलविज्ञायः-स्थिवरः प्रवीरः सहस्वान्. वाजी सहमान उग्रः ।
अभिवीरो अभिसत्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित् ॥
अभि गोत्राणि सहसा गाहमानो ऽदायो- [ ] 17
TS 4.6.4.3
वीरः शतमन्युरिन्द्रः।
दुश्चवनः पृतनाषाडयुद्ध्यो-स्माक्ण् सेना अवतु प्र युथ्सु ॥
इन्द्रं आसां-नेता बृहस्पतिर् दक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः।
देवसेनाना-मभिभञ्जतीनां जयन्तीनां मरुतो यन्त्वग्रे ॥
। । । ॥ । इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुता ुं शर्द्ध उग्रं।
```

```
महामनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयता मुदस्थात् ॥
अस्माक-मिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु । 18
TS 4.6.4.4
अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानु देवा अवता हवेषु ॥
उद्धर्.षय मधवन्ना-युधान्युथ्सत्वनां मामकानां महा एसि ।
उद्दृत्रहन् वाजिनां वाजिनान्युद्-रथानां जयतामेतु घोषः ॥
उप प्रेत जयंता नरःस्थिरा वः सन्तु बाहवः ।
इन्द्रो वः शर्म यच्छत्वनाधृष्या यथा ऽसथ ॥
ा । । ।
अवसृष्टा परा पत शख्ये ब्रह्मस््शिता ।
गच्छामित्रान् प्र- [ ] 19
TS 4.6.4.5
विश मैषां कञ्चनोच्छिषः ॥
मर्माणि ते वर्मभि इछादयामि सोमस्त्वा राजा ऽमृतेनाभि वस्तां।
उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामनु मदन्तु देवाः ॥
। । । । । यत्र बाणाः संपतन्ति कुमारा विशिखा इव ।
इन्द्रो नस्तत्रं वृत्रहा विश्वाहा शर्म यच्छतु ॥ 20
```

(दीया – दायो – जयन्त्व – मित्रान् प्र – चत्वारि एशच्च) (४४) TS 4.6.5.1 प्राचीमनु प्रदिशं प्रेहि विद्वानग्नेरग्ने पुरोअग्निर्भवेह । विश्वा आशा दीद्यानो वि भाह्यूर्जं नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे ॥ क्रमद्ध्वमग्निना नाकमुख्य ए हस्तेषु बिभ्रतः । दिवः पृष्ठ सुवर्गत्वा मिश्रा देवेभिराद्ध्वं ॥ पृथिव्या अहमुदन्तरिक्ष-माऽरुह-मन्तरिक्षाद् दिवमाऽरुहं । दिवो नाकस्य पृष्ठाथ् सुवर्ज्योतिरगा [] 21 TS 4.6.5.2 महं ॥ सुवर्यन्तो नापेक्षन्त आ द्या ए रोहन्ति रोदसी। यज्ञं ये विश्वतोधारण् सुविद्वाण्सो वितेनिरे ॥ अग्ने प्रेहि प्रथमो देवयतां चक्षुर्देवानामुत मर्त्यानां। इयक्षमाणा भृगुभिः सजोषाः सुवर्यन्तु यजमानाः स्वस्ति ॥ नक्तोषासा समनसा विरूपे धापयेते शिशुमेक ए समीची।

द्यावा क्षामा रुक्मो अन्तर्वि भाति देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाः ॥ अग्ने सहस्राक्ष - [] 22 TS 4.6.5.3 श्वातमूर्द्धञ्छतं ते प्राणाः सहस्रमपानाः । त्व ् साहस्रस्य राय ईशिषे तस्मै ते विधेम वाजाय स्वाहा ॥ स्पर्णोऽसि गरुत्मान् पृथिव्या ए सीद पृष्ठे पृथिव्याः भासाऽ अन्तरिक्षमा पृण ज्योतिषा दिव<mark>मुत्तभान</mark> तेजसा दिश उद् दृण्ह ॥ आजुह्वानः सुप्रतीकः पुरस्तादग्ने स्वां योनिमा सीद साद्ध्या । अस्मिन्थ्-सधस्थे अद्ध्युत्तरस्मिन् विश्वे देवा – [] 23 TS 4.6.5.4 यजमानश्च सीदत ॥ प्रेब्हो अग्ने दीदिहि पुरो नो ऽजस्रया सूर्म्या यविष्ठ । त्वाण् राश्वन्त उप यन्ति वाजाः ॥ विधेम ते परमे जन्मन्नग्ने विधेम स्तोमैरवरे सधस्थे। यस्माद्-योने-रुदारिथा यजे तं प्र त्वे हवी एषि जुहुरे समिद्धे ॥

ता एं सवितुर्वरेण्यस्य चित्रामाऽहं वृणे सुमितं विश्वजन्यां। यामस्य कण्वो अदुहत् प्रपीना ए सहस्रधारां – [] 24 TS 4.6.5.5 पयसा महीं गां॥ सप्त ते अग्ने समिधः सप्त जिह्वाः सप्तर्षयः सप्त धाम प्रियाणि । सप्त होत्राः सप्तधा त्वा यजन्ति सप्त योनीरा पृणस्वा घृतेन ॥ शुक्रज्योतिश्च चित्रज्योतिश्च सत्यज्योतिश्च ज्योतिष्मा ७ श्च सत्यश्चर्तपाश्चात्य एंहाः ॥ 25 TS 4.6.5.6 ऋतजिच्च सत्यजिच्च सेनजिच्च सुषेणश्चान्त्यमित्रश्च दूरेअमित्रश्च गणः॥ ा । । । । । । । । । त्रस्तश्च सत्यश्च धुवश्च धरुणश्च धर्ता च विधर्ता च विधारयः ॥ र् ईदृक्षास एतादृक्षास ऊ षु णः सदृक्षासः प्रतिसदृक्षास एतन । मितासंश्च संमितासश्च न ऊतये सभरसो मरुतो यज्ञे अस्मिन्निन्द्रं दैवीर्विशो मरुतोऽनुवर्त्मानो () यथेन्द्रं दैवीर्विशो मरुतोऽनुवर्त्मान

एवमिमं यजमानं दैवीश्च विशो मानुषीश्चानुवर्त्मानो भवन्तु ॥ 26 (अगार् – सहस्राक्ष – देवाः – सहस्रधारा – मत्यर्हा – अनुवर्त्मानः – षोडश च) (A5) TS 4.6.6.1 जीमूतस्येव भवति प्रतीकं यद्–वर्मी याति समदामुपस्थे । अनाविद्धया तनुवा जय त्व एं स त्वा वर्मणो महिमा पिपर्तु ॥ धन्वना गा धन्वना ऽऽजिं जयेम धन्वना तीव्राः समदो जयेम । थनुः शत्रोरपकामं कृणोति धन्वना सर्वाः प्रदिशो जयेम ॥ वक्ष्यन्तीवेदा गनीगन्ति कर्णं प्रिय ए सखायं परिषस्वजाना । योषेव शिङ्के वितता ऽधि धन्वन् – [] 27 TS 4.6.6.2 ज्या इय**्** समने पारयन्ती ॥ ते आचरन्ती समनेव योषा मातेव पुत्रं बिभृतामुपस्थे। अप रात्रून्. विद्ध्यता ् संविदाने आर्ली इमे विष्फुरन्ती अमित्रान् ॥ बह्रीनां पिता बहुरस्य पुत्रश्चिश्चा कृणोति समना ऽवगत्य । इषुधिः सङ्काः पृतनाश्च सर्वाः पृष्ठे निनद्धो जयति प्रसूतः ॥

```
रथे तिष्ठन् नयति वाजिनः पुरो यत्रयत्र कामयते सुषारथिः।
अभीशूनां महिमानं - [ ] 28
TS 4.6.6.3
पनायत मनः पश्चादनु यच्छन्ति रञ्मयः ॥
तीव्रान् घोषान् कृण्वते वृषपाणयोऽश्वा रथेभिः सह वाजयन्तः ।
अवक्रामन्तः प्रपदैरमित्रान् क्षिणन्ति शत्रू ्-रनपव्ययन्तः ॥
रथवाहन ए हविरस्य नाम यत्राऽऽ * युधं निहितमस्य वर्म ।
तत्रा रथमुप राग्म ए सदेम विश्वाहा वय ए सुमनस्यमानाः ॥
स्वादुष एसदः पितरो वयोधाः कृच्छ्रेश्रितः शक्तीवन्तो गभीराः ।
चित्रसेना इषुबला अमृद्धाः सतोवीरा उरवी व्रातसाहाः ॥
ब्राह्मणासः – [] 29
TS 4.6.6.4
पितरः सोम्यासः शिवे नो द्यावापृथिवी अनेहसा ।
पूषा नः पातु दुरितादृतावृधो रक्षा माकिनी अघरा एस ईशत ॥
सुपर्णं वस्ते मृगो अस्या दन्तो गोभिः सन्नद्धा पतित प्रसूता।
यत्रा नरः सं च वि च द्रवन्ति तत्रास्मभ्यमिषवः शर्मे य एसत्र् ॥
```

```
ऋजीते परि वृङ्ग्धि नो ऽञ्गा भवतु नस्तन्ः।
सोमो अधि ब्रवीतु नो ऽदितिः – [] 30
TS 4.6.6.5
शर्म यच्छत् ॥
आ जङ्घन्ति सान्वेषां जघना ए उप जिघ्नते ।
अश्वाजिन प्रचेतसो ऽश्वान्थ् समथ्सु चोदय ॥
अहिरिव भोगैः पर्येति बाहुं ज्याया हेतिं परिबाधमानः ।
हस्तघ्नो विश्वा वयुनानि विद्वान् पुमान् पुमां एसं परि पातु विश्वतः ॥
। । । । । । वनस्पते वीड्वङ्गो हि भूया अस्मथ्सखा प्रतरणः सुवीरः ।
गोभिः सन्नद्धो असि वीडयस्वाऽऽस्थाता ते जयतु जेत्वानि ॥
दिवः पृथिव्याः पर्यो – [ ] 31
TS 4.6.6.6
-ज उद्भृतं वनस्पतिभ्यः पर्याभृत ए सहः ।
अपामोज्मानं परि गोभिरावृतमिन्द्रस्य वज्र ए हविषा रथं यज् ॥
इन्द्रस्य वज्रो मरुतामनीकं मित्रस्य गर्भो वरुणस्य नाभिः।
। । ।
<mark>सेमां</mark> नो हव्यदातिं जुषाणो देव रथ प्रति हव्या गृभाय ॥
```

उप श्वासय पृथिवीमृत द्यां पुरुत्रा ते मनुतां विष्ठितं जगत्। स दुन्दुभे सजूरिन्द्रेण देवैदूराद् - [] 32 TS 4.6.6.7 दवीयो अप सेध रात्रून् ॥ आ क्रन्दय बलमोजो न आ धा निष्टनिहि दुरिता बाधमानः । अप प्रोथ दुन्दुभे दुच्छुना ए इत इन्द्रस्य मुष्टिरिस वीडयस्व ॥ आ ऽमूरज प्रत्यावर्तयेमाः केतुमद् दुन्दुभिर् वावदीति । समश्वपर्णाश्चरन्ति नो नरोऽस्माकमिन्द्र रथिनो जयन्तु ॥ 33 (धन्वन् – महिमानं – ब्राह्मणासो – ऽदितिः – पृथिव्याः परि – दूरा – देकचत्वारिङ्शच्च) (A6) TS 4.6.7.1 यदक्रन्दः प्रथमं जायमान उद्यन्थ् समुद्रादुत वा पुरीषात्। २येनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुत्यं महि जातं ते अर्वन्न् ॥ यमेन दत्तं त्रित एनमायुनगिन्द्र एणं प्रथमो अद्ध्यतिष्ठत् । गन्धर्वो अस्य रशनाम-गृभ्णाथ् सूरादश्वं वसवो निरतष्ट ॥

```
असि यमो अस्यादित्यो अर्वन्नसि न्नितो गुह्येन व्रतेन ।
असि सोमेन समया विपृक्त - [ ] 34
TS 4.6.7.2
आहुस्ते त्रीणि दिवि बन्धनानि ॥
त्रीणि त आहुर्दिवि बन्धनानि त्रीण्यपसु त्रीण्यन्तः संमुद्रे ।
उतेव मे वरुण इछन्थ्स्यर्वन्. <mark>यत्रा</mark> त आहुः परमं जिनत्रं ॥
इमा ते वाजिन्नवमार्जनानीमा शफाना ् सिनतुर्निधाना ।
अत्रा ते भद्रा रञ्चा अपञ्यमृतस्य या अभिरक्षन्ति गोपाः ॥
ा । ।
आत्मानं ते मनसा ऽऽरादजाना–मवो दिवा – [] 35
TS 4.6.7.3
पतयन्तं पतङ्गं ।
शिरो अपश्यं पथिभिः सुगेभि-ररेणुभिर्जेहमानं पतित्र ॥
अत्रा ते रूपमुत्तममपश्यं जिगीषमाण-मिष आ पदे गोः।
यदा ते मर्तो अनु भोगमानडादिद् ग्रसिष्ठ ओषधीरजीगः॥
अनु त्वा रथो अनु मर्यो अर्वन्ननु गावोऽनु भगः कनीनां।
। । । । । । ।
अनु व्रातासस्तव सख्यमीयुरनु देवा ममिरे वीर्यं – [] 36
```

TS 4.6.7.4

ते॥
हिरण्यशृङ्गो ऽयो अस्य पादा मनोजवा अवर इन्द्र आसीत्।
देवा इदस्य हिवरद्यमायन् यो अर्वन्तं प्रथमो अद्ध्यतिष्ठत्॥
ईर्मान्तासः सिलिकमद्ध्यमासः स्रण् श्रूरणासो दिव्यासो अत्याः।
हण्सा इव श्रेणिशो यतन्ते यदाक्षिषुर्दिव्य-मज्ममश्चाः॥
तव शरीरं पतियष्णवर्वन् तव चित्तं वात इव ध्रजीमान्।
तव शृङ्गाणि विष्ठिता पुरुत्राऽरण्येषु जर्भुराणा चरन्ति॥
उप -[] 37

TS 4.6.7.5

प्रागाच्छसनं वाज्यर्वा देवद्रीचा मनसा दीद्ध्यानः ।
अजः पुरो नीयते नाभिरस्यानु पश्चात् कवयो यन्ति रेभाः ॥
उप प्रागात् परमं यथ् सधस्थमर्वा अच्छा पितरं मातरं च ।
अद्या देवान् जुष्टतमो हि गम्या अथाऽऽ शास्ते दाशुषे वार्याणि ॥ 38

TS 4.6.8.1 मा नो मित्रो वरुणो अर्यमा ऽऽयुरिन्द्र ऋभुक्षा मरुतः परि ख्यन् । यद्-वाजिनो देवजातस्य सप्तेः प्रवक्ष्यामो विदथे वीर्याणि ॥ यन्निर्णिजा रेक्णसा प्रावृतस्य रातिं गृभीतां मुखतो नयन्ति । स्प्राङजो मेम्यद् विश्वरूप इन्द्रापूष्णोः प्रियमप्येति पाथः ॥ एष च्छागः पुरो अश्वेन वाजिना पूष्णो भागो नीयते विश्वदेव्यः। अभिप्रियं यत् पुरोडाशमर्वता त्वष्टे - [] 39 TS 4.6.8.2 –देन ं सौश्रवसाय जिन्वति ॥ यद्धविष्यमृतुशो देवयानं त्रिर्मानुषाः पर्यश्चं नयन्ति । अत्रा पूष्णः प्रथमो भाग <mark>एति</mark> यज्ञं देवेभ्यः प्रतिवेदयन्नजः ॥ होता ऽद्ध्वर्युरावया अग्निमिन्धो ग्रावग्राभ उत राष्ट्रस्ता सुविप्रः । तेन यज्ञेन स्वरंकृतेन स्विष्टेन वक्षणा आ पृणद्ध्वं ॥ यूपव्रस्का उत ये यूपवाहाश्चषालं ये अश्वयूपाय तक्षति । ये चार्वते पचन ए संभरन्त्युतो - [] 40

तेषा-मभिगूर्तिर्न इन्वतु ॥ उप प्रागाथ् सुमन्मे ऽधायि मन्म देवानामाञ्चा उप वीतपृष्ठः । अन्वेनं विप्रा ऋषयो मदन्ति देवानां पुष्टे चकुमा सुबन्धुं ॥ यद्-वाजिनो दाम सन्दानमर्वतो या शीर्.षण्या रशना रज्जुरस्य । यद्−वा घास्य प्रभृतमास्ये तृण ं सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥ यदश्वस्य क्रविषो - [] 41 TS 4.6.8.4 मक्षिका ऽऽश यद्-वा स्वरौ स्वधितौ रिप्तमस्ति । यद्धस्तयोः शमितुर्यन्नखेषु सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥ यदूवद्ध्यमुदरस्यापवाति य आमस्य क्रविषो गन्धो अस्ति । सुकृता तच्छमितारः कृण्वन्तूत मेध ् शृतपाकं पचन्तु ॥ यत् ते गात्रादग्निना पच्यमानादभि शूलं निहतस्यावधावति । मा तद्-भूम्यामा श्रिष ()-न्मा तृणेषु देवेभ्यस्तदुशद्भ्यो रातमस्तु ॥ 42 (इ – दुतो – क्रविषः – श्रिषथ् – सप्त च) (४८)

```
TS 4.6.9.1
ये वाजिनं परिपञ्चन्ति पक्वं व ईमाहुः सुरभिर्निर्.हरेति ।
ये चार्वतो मा एसभिक्षामुपासत उतो तेषामभिगूर्तिर्न इन्वतु ॥
ा । । । । । । । । यत्रीक्षणं मा ७ स्पचन्या उखाया या पात्राणि यूष्ण आसेचनानि ।
ा । ।
ऊष्मण्याऽपिधाना चरूणामङ्काः सूनाः परि भूषन्त्यश्चं ॥
। । ।
निक्रमणं निषदनं विवर्तनं यच्च पड्बीशमर्वतः ।
यच्च पपौ यच्च घासिं -[] 43
TS 4.6.9.2
जघास सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥
मा त्वा ऽग्निर्द्ध्वनयिद्-धूमगन्धिर्मीखा भ्राजन्त्यभि विक्त जिष्टेः।
इष्टं वीतमभिगूतं वषट्कृतं तं देवासः प्रति गृभ्णन्त्यश्चं ॥
। । । । । ।
यदश्चाय वास उपस्तृणन्त्यधीवासं ँया हिरण्यान्यस्मै ।
सन्दानमर्वन्तं पड्बीशं प्रिया देवेष्वा यामयन्ति ॥
यत् ते सादे महसा शूकृतस्य पार्ष्णिया वा कशया – [] 44
```

TS 4.6.9.3

वा तुतोद ।

स्रुचेव ता हिविषो अद्ध्वरेषु सर्वा ता ते ब्रह्मणा सूदयामि ॥
चतुस्त्रिण्शद्-वाजिनो देवबन्धोर् वङ्क्री-रश्चस्य स्वधितिः समिति ।
अच्छिद्रा गात्रा वयुना कृणोत परुष्परु-रनुषुष्या वि शस्त ॥
एकस्त्वष्टुरश्चस्या विशस्ता द्वा यन्तारा भवतस्तथर्तुः ।
या ते गात्राणामृतुथा कृणोमि ताता पिण्डानां प्र जुहोम्यग्नौ ॥
मा त्वा तपत् – [] 45

TS 4.6.9.4

प्रिय आत्माऽपियन्तं मा स्वधितिस्तनुव आ तिष्ठिपत् ते।

मा ते गृद्धनु-रिवशस्ता ऽतिहाय छिद्रा गात्राण्यसिना मिथू कः॥

न वा उ-वेतन्भ्रियसे न रिष्यसि देवाण् इदेषि पथिभिः सुगेभिः।

हरी ते युञ्जा पृषती अभूतामुपास्थाद्-वाजी धुरि रासभस्य॥

सुगव्यं नो वाजी स्वश्चियं पुण्सः पुत्राण् उत विश्वापुषण् रियं ()।

अनागास्त्वं नो अदितिः कृणोतु क्ष्मत्रं नो अश्चो वनताण्

हविष्मान्॥ 46 (धासिं-कश्या – तपद् – रियं – नव च) (49)

चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्ररुनः

First and Last Padam of Sixth Prasam of Kaandam 4:
।
(अञ्मन्. – हविष्मान्)

। ॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैतिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे षष्टः प्रश्नः समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने , श्री महागणपतये नमः , श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः - वसोधीरादिशिष्ट

संस्काराभिधानं

पड 4.7.1.1
अग्नाविष्णू सजोषसेमा वर्छन्तु वां गिरः।

ह्युम्नैर्वाजेभि–रा गतं॥
वाजश्च मे प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे
धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरश्च मे इलोकश्च मे
श्रावश्च मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवश्च मे

TS 4.7.1.2

प्राणश्च मे ऽपान - [] 1

-श्र मे व्यानश्च मे उसुश्च मे चित्तं च म आधीतं च मे वाक्च मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षश्च मे बलं च म अोजश्च मे सहश्च म आयुश्च मे ज्रा च म आत्मा च मे तनूश्च मे () शर्म च मे वर्म च मे उङ्गानि च मे उस्थानि च मे परू ्षि च मे शरीराणि च मे ॥ 2 (अपान – स्तनृश्च में – ऽष्टादश च) (A1) TS 4.7.2.1 ज्यैष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मे

उमश्च मे उम्भश्च मे जेमा च मे महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्ष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगच्च - [] 3

TS 4.7.2.2 -में धनं च में वशश्च में त्विषिश्च में क्रीडा च में मोदश्च मे जातं च मे जनिष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतंच मे भविष्यच्य मे सुगं च मे सुपथं च म ऋद्धं च म ऋद्धि () श्च मे क्लृप्तं च मे क्लुप्तिश्च मे मतिश्च मे सुमतिश्च मे ॥ 4

(जगच्च – र्व्हि – श्रुतुर्दश च) (A2)

TS 4.7.3.2

में महश्च में साँविच्च में ज्ञात्रं च में सूश्च में प्रसूश्च में

सीरं च में लयश्च म ऋतं च में ऽमृतं च में ऽय्ध्मं च में

ऽनामयच्च में जीवातुश्च में दीर्घायुत्वं च में ऽनिमत्रं च में

ऽभयं च में सुगं च में श्रायनं () च में सूषा च में सुदिनं च में ॥6

(विश्वं च - श्रायन - मष्टौ च) (A3)

TS 4.7.4.1

जर्क्च में सूनृता च में प्यश्च में रसश्च में घृतं च में मधु च में सिधिश्च में सपीतिश्च में कृषिश्च में वृष्टिश्च में जैत्रं च म औद्धिद्यं च में रियश्च में रायश्च में पुष्टं च में पुष्टिश्च में विभु च – [] 7

TS 4.7.4.2

मे प्रभु च मे बहु च मे भूयश्च मे पूर्ण च मे पूर्णतरं च मे पूर्णतरं च मे उक्षितिश्च मे कूयवाश्च मेऽत्रं च मे उक्षुच्च मे व्रीहयश्च मे वाश्च मे पाषाश्च मे तिलाश्च मे मुद्गाश्च मे खल्वाश्च मे गोधूमाश्च मे मसुरा- () -श्च मे प्रियंगवश्च मे उणवश्च मे च्यामाकाश्च मे नीवाराश्च मे ॥ 8

(विभु च – मसुरा – श्रतुर्दश च) (८४)

TS 4.7.5.1

अञ्गा च मे मृत्तिका च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे सिकताश्च मे वनस्पतयश्च मे हिरण्यं च मे ऽयश्च मे सीसं च मे त्रपुश्च मे ज्यामं च मे लोहं च मेऽग्निश्च म आपश्च मेवीरुधश्च म ओषधयश्च मे कृष्टपच्यं च – [] 9

TS 4.7.5.2

मे ऽकृष्टपच्यं च मे ग्राम्याश्च मे प्राव आरण्याश्च यूज्ञेन कल्पन्तां वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं च मे भूतिश्च मे वसु च मे वस्तिश्च मे कर्म च मे राक्तिश्च मेऽर्थश्च म एमश्च म इतिश्च मे गतिश्च मे ॥ 10

(कृष्टपच्यं चा - ष्टाचत्वारिएशच्च) (A5) TS 4.7.6.1 अग्निश्च म इन्द्रश्च मे सोमश्च म इन्द्रश्च मे सविता च म इन्द्रश्च मे सरस्वती च म इन्द्रश्च मे पूषा च म इन्द्रश्च मे बृहस्पतिश्च म इन्द्रश्च मे मित्रश्च म इन्द्रश्च मे वरुणश्च म इन्द्रश्च मे त्वष्टा च – [] 11 TS 4.7.6.2 म इन्द्रश्च मे धाता च म इन्द्रश्च मे विष्णुश्च म इन्द्रश्च मे ऽश्विनौ च म इन्द्रश्च मे मरुतश्च म इन्द्रश्च मे विश्वे च मे देवा इन्द्रश्च मे पृथिवी च म इन्द्रश्च मेऽन्तरिक्षं च म इन्द्रश्च मे द्यौश्च म () इन्द्रश्च मे दिशश्च म इन्द्रश्च मे मूर्खा च म इन्द्रश्च मे प्रजापतिश्च म इन्द्रश्च मे ॥ 12 (त्वष्टा च – द्यौश्च म – एकवि ्रातिश्च) (४६)

TS 4.7.7.1 अ

अ

श्रुश्च मे रिश्मश्च मे ऽदाभ्यश्च मेऽधिपतिश्च म उपा ्शुश्च मे उन्तर्यामश्च म ऐन्द्रवायवश्च मे मैत्रावरुणश्च म आश्विनश्च मे प्रतिप्रस्थानश्च मे शुक्रश्च मे मन्थी च म आग्रयणश्च मे वैश्वदेवश्च मे धुवश्च मे वैश्वानरश्च म ऋतुग्रहाश्च- [] 13 TS 4.7.7.2 मे ऽतिग्राह्याश्च म ऐन्द्राग्नश्च मे वैश्वदेवश्च मे मरुत्वतीयाश्च मे माहेन्द्रश्च म आदित्यश्च मे सावित्रश्च मे सारस्वतश्च मे पौष्णश्च मे पालीवतश्च मे हारियोजनश्च मे ॥ 14 । (ऋतुग्रहाश्च – चतुस्त्रिण्शच्च) (A7) TS 4.7.8.1 इद्ध्मश्च मे बर्.हिश्च मे वेदिश्च मे धिष्णियाश्च मे सुचश्च मे चमसाश्च मे ग्रावाणश्च मे स्वरवश्च म उपरवाश्च मे ऽधिषवणे च मे द्रोणकलशश्च मे वायव्यानि च मे पूतभृच्च म आधवनीयश्च म आग्नीद्धं च मे

हविर्द्धानं च मे गृहाश्च () मे सदश्च मे पुरोडाशाश्च मे पचताश्च मेऽवभृथश्च मे स्वगाकारश्च मे ॥ 15 (गृहाश्च - षोडंश च) (A8) TS 4.7.9.1 अग्निश्च मे घर्मश्च मेऽर्कश्च मे सूर्यश्च मे प्राणश्च मे ऽश्वमेधश्च मे पृथिवी च मे ऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्च मे शक्वरीरङ्गलयो दिशश्च मे यज्ञेन कल्पन्ता – मृक्च में साम च में स्तोमश्च में यजुश्च मे दीक्षा () च मे तपश्च म ऋतुश्च मे व्रतं च मे उहोरात्रयोर् वृष्ट्या बृहद्रथन्तरे च मे यज्ञेन कल्पेतां ॥ 16 (दीक्षा – ऽष्टादश च) (A9) TS 4.7.10.1 गर्भाश्च मे वथ्साश्च मे त्र्यविश्च मे त्र्यवी च मे दित्यवाट् च मे दित्यौही च मे पञ्चाविश्च मे पञ्चावी च मे त्रिवथ्सश्च मे त्रिवथ्सा च मे तुर्यवाट् च मे तुर्यौही च मे पष्ठवाच् च मे पष्ठौही च म उक्षा च मे वशा च म ऋषभश्च — [] 17

TS 4.7.10.2

मे वेहच्च मे उन्ड्वान् च मे धेनुश्च म आयुर्यज्ञेन कल्पतां प्राणो

यज्ञेन कल्पता—मपानो यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां

चक्षुर् यज्ञेन कल्पता श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतां

वाग् यज्ञेन कल्पता—मात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञोन कल्पतां ॥ 18

(ऋषभश्च – चत्वारिश्शच्च) (A10)

TS 4.7.11.1

एका च मे तिस्रश्च मे पञ्च च मे सप्त च मे
नव च म एकादश च मे त्रयोदश च मे पञ्चदश च मे
सप्तदश च मे नवदश च म एकवि एशितश्च मे
त्रयोवि एशितश्च मे पञ्चिव एशितश्च मे सप्तिव एशितश्च मे
नववि एशितश्च म एकित्र एशितश्च मे त्रयस्त्रि एशितश्च मे
नववि एशितश्च म एकित्र एशिक्य मे त्रयस्त्रि एशिक्य = [] 19

TS 4.7.11.2

में चतस्रश्च में ऽष्टौ च में द्वादश च में - । । । षोडश च में विज्ञातिश्च में चतुर्विज्ञातिश्च में

```
उष्टावि एं शतिश्च में द्वात्रि एं शच्च में षट्त्रि एं शच्च मे
चत्वारि एशच्य में चतु श्चत्वारि एशच्य में ऽष्टाचत्वारि एशच्य में
वाजश्च प्रस्वश्चापिजश्च क्रतुश्च सुवश्च मूर्खा च
व्यञ्जियश्चा- () -न्त्यायनश्चान्त्यश्च भौवनश्च
्।
भ्वनश्चाधिपतिश्च ॥ 20
 '
(त्रयस्त्रिङ्शच्च – व्यञ्जिय – एकादश च ) (A11)
TS 4.7.12.1
वाजों नः सप्त प्रदिशश्चतस्रो वा परावतः ।
वाजो नो विश्वैर्देवैर् धनसाताविहावत् ॥
विश्वे अद्य मरुतो विश्व ऊती विश्वे भवन्त्वग्नयः समिद्धाः ।
। । । । । विश्वे नो देवा अवसाऽऽ गमन्तु विश्वमस्तु द्रविणं वाजो अस्मे ॥
ा ॥ ॥
वाजस्य प्रसवं देवा रथै<mark>र्याता</mark> हिरण्ययैः ।
अग्निरिन्द्रो बृहस्पतिर्मरुतः सोमपीतये ॥
वाजेवाजे ऽवत वाजिनो नो धनेषु - [] 21
```

TS 4.7.12.2

विप्रा अमृता ऋतज्ञाः । अस्य मद्ध्वः पिबत मादयद्ध्वं तृप्ता यात पथिभिर्देवयानैः ॥ वाजः पुरस्तादुत मद्ध्यतो नो वाजो देवा ए ऋतुभिः कल्पयाति । वाजस्य हि प्रसवो नन्नमीति विश्वा आशा वाजपतिर्भवेयं ॥ पयः पृथिव्यां पय ओषधीषु पयो दिव्यन्तरिक्षे पयो धां। पयस्वतीः प्रदिशः सन्तु मह्यं ॥ सं मा सृजामि पयसा घृतेन सं मा सृजाम्यप – [] 22 TS 4.7.12.3 ओषधीभिः। ्। सोऽहं वाज्ः सनेयमग्ने ॥ नक्तोषासा समनसा विरूपे धापयेते शिशुमेक ् समीची। द्यावा <mark>क्षामा</mark> रुक्मो अन्तर्वि भाति देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाः ॥ समुद्रोऽसि नभस्वानार्द्रदानुः शंभूर्मयोभूरभि मा वाहि स्वाहा मारुतोऽसि मरुतां गणः शंभूर्मयोभूरभि मा वाहि स्वाहा ज्वस्युरसि दुवस्वा-ञ्छंभूर्मयोभू-रभि मा () वाहि स्वाहा ॥ **23**

(धर्ने - ष्वपो - दुवस्वाञ्छंभूर्मयोभूरभि मा -द्वे च) (A12) TS 4.7.13.1 । । । । । । ॥ अग्निं युनज्मि शवसा घृतेन दिव्य ् सुपर्णं वयसा बृहन्तं । तेन वयं पतेम ब्रद्ध्नस्य विष्टप एं सुवो रुहाणा अधि नाक उत्तमे ॥ इमौ ते पक्षावजरौ पतत्रिणो याभ्या ु रक्षा ७स्यपह ७स्यग्ने । ताभ्यां पतेम सुकृतामु लोकं यत्रर्षयः प्रथमजा ये पुराणाः ॥ चिदिस समुद्रयोनि-रिन्दुर्दक्षः ३येन ऋतावा । । ॥ हिरण्यपक्षः शकुनो भुरण्युर् महान्थ् सधस्थे ध्रुव – [] 24 TS 4.7.13.2 आ निषत्तः ॥ नमस्ते अस्तु मा मा हि एसीर्विश्वस्य मूर्द्धन्निध तिष्ठसि श्रितः । समुद्रे ते हृदय-मन्तरायुर् द्यावापृथिवी भुवनेष्वर्पिते ॥ उद्नो दत्तोदधिं भिन्त दिवः पर्जन्यादन्तरिक्षात् पृथिव्यास्ततो नो वृष्ट्या ऽवत । दिवो मूर्द्धा ऽसि पृथिव्या नाभि-रूर्गपा-मोषधीनां।

विश्वायुः शर्म सप्रथा नमस्पर्थे ॥ येनर्.षयस्तपसा सत्र - [] 25 TS 4.7.13.3 मासतेन्धाना अग्नि ए सुवराभरन्तः। तस्मिन्नहं नि दधे नाके अग्निमेतं यमाहुर्मनव स्तीर्णबर्.हिषं॥ तं पत्नीभिरनु गच्छेम देवाः पुत्रैर्भातृभिरुत वा हिरण्यैः। नाकं गृह्णानाः सुकृतस्य लोके तृतीये पृष्ठे अधि रोचने दिवः ॥ आ वाचो मद्ध्य-मरुहद्-भुरण्युरय-मग्निः सत्पतिश्चेकितानः । पृष्ठे पृथिव्या निहितो दविद्युतदधस्पदं कृणुते – [] 26 TS 4.7.13.4 ये पृतन्यवः ॥ अयमग्निर्वीरतमो वयोधाः सहस्रियो दीप्यतामप्रयुच्छन्न् । विभ्राजमानः सरिरस्य मद्ध्य उप प्र यात दिव्यानि धाम ॥ सं प्र च्यवद्ध्वमनु सं प्र याताग्ने पथो देवयानान् कृणुद्ध्वं। अस्मिन्थ् सधस्थे अद्ध्युत्तरस्मिन् विश्वे देवा यजमानश्च सीदत ॥

```
येना सहस्रं वहसि येनाग्ने सर्ववेदसं।
तेनेमं यज्ञं नो वह देवयानो य - [] 27
TS 4.7.13.5
उत्तमः॥
उद्-बुद्ध्यस्वाग्ने प्रति जागृह्येन-मिष्टापूर्ते सर् सृजेथामयं च ।
अयं ते योनिर्. ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः।
तं जानन्नग्न आ रोहाथा नो वर्द्धया रियं ॥ 28
 (धुवः – सत्रं – कृणुते – यः – सप्तत्रिप्शच्च ) (A13)
TS 4.7.14.1
ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयं त्वेन्धाना स्तनुवं पुषेम ।
मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्र स्त्वया ऽद्ध्यक्षेण पृतना जयेम ॥
मम देवा विहवे सन्तु सर्व इन्द्रावन्तो मरुतो विष्णुरग्निः।
ममान्तरिक्ष-मुरु गोपमस्तु मह्यं वातः पवतां कामे अस्मिन्न् ॥
मिय देवा द्रविण-मा यजन्तां मय्याशी-रस्तु मिय देवहूतिः।
दैव्या होतारा वनिषन्त - [ ] 29
```

TS 4.7.14.2 पूर्वे ऽरिष्टाः स्याम तनुवा सुवीराः ॥ महां यजन्तु मम यानि हव्या ऽऽकूतिः सत्या मनसो मे अस्तु । एनो मा निगां कतमच्चनाहं विश्वे देवासो अधि वोचता मे ॥ देवीः षडुर्वी-रुरु णः कृणोत विश्वे देवास इह वीरयद्ध्वं। मा हास्मिह प्रजया मा तनूभिर्मा रधाम द्विषते सोम राजन्न ॥ अग्निर्मन्युं प्रतिनुदन् पुरस्ता - [] 30 TS 4.7.14.3 ददब्धो गोपाः परि पाहि नस्त्वं। प्रत्यञ्चो यन्तु निगुतः पुनस्ते ऽमैषां चित्तं प्रबुधा वि नेशत् ॥ धाता धातृणां भुवनस्य यस्पतिर् देव एं सवितार-मभिमातिषाहं। इमं यज्ञ मिश्वनोभा बृहस्पतिर् देवाः पान्तु यजमानं न्यर्त्थात् ॥ उरुव्यचा नो महिषः शर्म य ्सदस्मिन्. हवे पुरुहृतः पुरुक्षु । स नः प्रजायै हर्यश्च मृडयेन्द्र मा – [] 31

TS 4.7.14.4 नों रीरिषों मा परा दाः ॥ ये नः सपता अप ते भवन्त्विन्द्राग्निभ्या-मव बाधामहे तान् । वसवो रुद्रा आदित्या उपरिस्पृशं मोग्रं चेतार-मधि राज-मक्रन्न् ॥ अर्वाञ्च मिन्द्रममुतो हवामहे यो गोजिद्-धनजिदश्वजिद्-यः। इमन्नो यज्ञं विहवे जुषस्वास्य कुर्मो हरिवो मेदिनं त्वा ॥ 32 (वनिषन्त – पुरस्तान् – मा – त्रिचत्वारिङ्शच्च) (A14) TS 4.7.15.1 अग्नेर्मन्वे प्रथमस्य प्रचेतसो यं पाञ्चजन्यं बहवः समिन्धते । ा । । । । । । । । । । । । । । । । । । विश्वस्यां विशि प्रविविशिवाण्स—मीमहे स नो मुञ्चत्वण् हसः ॥ यस्येदं प्राणन्निमिषद् यदेजति यस्य जातं जनमानं च केवलं । स्तौम्यग्निं नाथितो जोहवीमि स नो मुञ्चत्व ए हसः ॥ इन्द्रस्य मन्ये प्रथमस्य प्रचेतसो वृत्रघ्नः स्तोमा उप मा-मुपागुः । यो दाशुषः सुकृतो हवमुप गन्ता – [] 33

TS 4.7.15.2 स नो मुञ्चत्व ए हंसः॥ यः संग्रामं नयति सं वशी युधे यः पुष्टानि सर्सजति त्रयाणि । ्रा स्तौमीन्द्रं नाथितो जोहवीमि स नो मुञ्चत्व एं हसः ॥ मन्वे वां मित्रावरुणा तस्य वित्त एं सत्यौजसा दृ ७ हणा यं नुदेशे । या राजान ुं सरथं याथ उग्रा ता नो मुञ्चतमागसः ॥ यो वा 🗸 रथ ऋजुरिंमः सत्यधर्मा **मिथु श्च**रन्त-मुपयाति दूषयन्न् । स्तौमं - [] 34 TS 4.7.15.3 मित्रावरुणा नाथितो जोहवीमि तौ नो मुञ्चतमागसः ॥ वायोः सवितुर् विदथानि मन्महे यावात्मन्वद्–बिभृतो यौ च रक्षतः । यौ विश्वस्य परिभू बभूवतुस्तौ नो मुञ्चतमागसः॥ उप श्रेष्ठा न आशिषो देवयोर्द्धर्मे अस्थिरत्र् । स्तौमि वायु ए सवितारं नाथितो जोहवीमि तौ नो मुञ्चतमागसः ॥

रथीतमौ रथीना-मह्न ऊतये शुभं गिमष्ठौ सुयमेभिरश्वैः। ययोर् -[] 35 TS 4.7.15.4

वां देवौ देवेष्विनिशित—मोजस्तौ नो मुञ्चतमागसः ॥

यदयातं वहतु ए सूर्याया—स्त्रिचक्रेण स्र ए सदिमच्छमानौ ।

स्तौमि देवाविश्वनौ नाथितो जोहवीिम तौ नो मुञ्चतमागसः ॥

मुरुतां मन्वे अधि नो ब्रुवन्तु प्रेमां वाचं विश्वा मवन्तु विश्वे ।

आशून्, हुवे सुयमानूतये ते नो मुञ्चन्त्वेनसः ॥

तिग्ममायुधं वीडित ए सहस्वद् दिव्य ए शर्द्धः — [] 36

TS 4.7.15.5

पृतनासु जिष्णु।

स्तौमि देवान् मुरुतो नाथितो जोहवीमि ते नो मुञ्चन्त्वेनसः ॥ देवानां मन्वे अधि नो ब्रुवन्तु प्रेमां वाचं विश्वामवन्तु विश्वे । आशून्. हुवे सुयमानूतये ते नो मुञ्चन्त्वेनसः ॥ यदिदं माऽभिशोचित पौरुषेयेण दैव्येन ।

स्तौमि विश्वान् देवान् नाथितो जोहवीमि ते नो मुञ्चन्त्वेनसः ॥ ा । । । । । अनु नो ऽद्यानुमित > । , रिन्व - [] 37 TS 4.7.15.6 । । । अत्याः । अत्याः । विश्वानरो न ऊत्याः । पृष्टो दिवि > ॥ ये अप्रथेता-मितिभि-रोजोभिर् ये प्रतिष्ठे अभवतां वसूनां। स्तौमि द्यावापृथिवी नाथितो जोहवीमि ते नो मुञ्चतमण् हसः॥ उर्वी रोदसी वरिवः कृणोतं क्षेत्रस्य पत्नी अधि नो ब्रूयातं । स्तौमि द्यावापृथिवी नाथितो जोहवीमि ते नो मुञ्चतम् हसः॥ यत् ते वयं पुरुषत्रा यविष्ठाविद्वा ्स श्रकृमा कच्चना - [] 38 TS 4.7.15.7 ऽऽगः। कृधी स्वस्माण् अदितेरनागा व्येनाण्सि शिश्रथो विष्वगग्ने ॥ यथा ह तद् वसवो गौर्यं चित् पदि षिता ममुञ्चता यजत्राः। एवा त्वमस्मत् प्र **मुञ्चा** व्यण्हः प्रातार्यग्ने प्रतरान्न आयुः ॥ **39**

(गन्ता – दूषयन्थ् स्तौमि – ययोः – शर्खो – ऽनुमितरनु – चन – चतुस्त्रिप्शच्च) (A15)

```
Special Korvai for Anuvaakam A-15
। ।
(अग्नेर्मन्वे – यस्येद– मिन्द्रस्य – यः सं ग्राममिन्द्र्ं – स नो
मुञ्चत्व ए हसः।
मन्वे वान्ता नो मुञ्चतमागसः ।
॥ । । । ।
यो वां – वायो– रुप – रथीतमौ – यदयात–मश्चिनौ – तौ नो
मुञ्चतमागसः ।
मरुतान् - तिग्मं - मरुतो - देवानां - यदिदं विश्वान् - ते नो
मुञ्चन्त्वेनसः ।
अनु न – उर्वी – द्यावापृथिवी – ते नो मुञ्चतम्रहसो यत्तै।
ा । । । ।
चतुर्ंहसः षडागसश्चतुरेनसो द्विरं्हसः ।
```

चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः

 Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 15 Anuvaakams :

 अग्नाविष्णू – ज्यैष्ठ्य ुं – शञ्चोर् – क्चा – ऽश्मा चा – ग्निश्चा

 - ऽथ्रा – श्रेद्ध्मश्चा - ग्निश्च घर्मो – गर्भा – श्रैका च – वाजो

 - ऽथ्रा – श्रेद्ध्मश्चा - ग्निश्च घर्मो – गर्भा – श्रैका च – वाजो

 - अग्ने युनज्म – ममाग्ने – अग्नेर्मन्वे – पञ्चदश ।

First and Last Padam of Seventh Prasnam of Kandam 4:-। (अग्नाविष्णू – प्रतराञ्च आयुः)

| Kaanda Korvai with starting Padams of 7 Prasanas of Kandam 4:-(युञ्जानो – विष्णो – रपाॶ – रिश्मर् – नमो –ऽश्म – । अग्नाविष्णू – सप्त)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः समाप्तः ॥

॥ इति चतुर्थं काण्डं ॥

```
4.7.1
           Appendix
। । । । \frac{1}{4.7.15.5} – अनुनोऽद्यानुमित > , \frac{1}{1} , \frac{1}{1} , \frac{1}{1}
अन् नोऽद्याऽनुमतिर्यज्ञं देवेषु मन्यतां ।
। । । । ।
अग्निश्च हव्यवाहनो भवतां दाशुषे मयः ॥
अन्विदनुमते त्वं मन्यासै शञ्चनः कृधि ।
क्रत्वे दक्षाय नो हिनु प्रण आयू ्षि तारिषः ॥
(Appearing in TS 3.3.11.3 and 3.3.11.4)
<u>4.7.15.6 –वैश्वानरो न ऊत्या</u>>ं, <u>पृष्टो दिवि</u>>
<mark>वैश्वानरो न ऊत्या</mark> ऽऽ प्र यातु परावतः । अग्निरुक्थेन वाहसा ॥
<mark>पृष्टो दिवि</mark> पृष्टो अग्निः पृथिव्यां पृष्टो विश्वा ओषधीरा विवेश ।
नेश्वानरः सहसा पृष्टो अग्निः सनो दिवा स रिषः पातु नक्तं॥
(Appearing in TS 1.5.11.1 and 1.5.11.2)
```

चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः

		Prasn am No.4.1	Prasn am No.4.2	Prasn am No.4.3	Prasn am No.4.4	Prasn am No.4.5	Prasn am No.4.6	Prasn am No.4.7	Prasn am No.4.1 to 4.7
Particulars		No. of Pada ms as per Pada PaaTa m							
सामान्य पदानि	Or d	1825	1982	1396	1463	1011	1782	1730	11189
उपसर्ग पदानि	PR E	146	178	67	45	21	150	51	658
वेष्टन पदानि	PS	290	317	356	356	197	372	206	2094
प्रग्रह पदानि	PG	23	14	15	18	5	18	9	102
प्रग्रह वेष्टन पदानि	PG S	9	7	10	5	0	9	12	52
		2293	2498	1844	1887	1234	2331	2008	14095

Details of Anuvakam, Panchati and Padam for Kandam 4

	Anuvakam	Panchati	Padams
Prasna 1	11	46	2293
Prasna 2	11	48	2498
Prasna 3	13	36	1844
Prasna 4	12	37	1887
Prasna 5	11	27	1234
Prasna 6	9	46	2331
Prasna 7	15	39	2008
Total	82	279	14095